

Рафал Воячек

Незакінчений
хрестовий
похід

Рафал Воячек

Незакінчений
хрестовий
похід

Івано-Франківськ – 2016

УДК 821.162.1-1
ББК 84(4ПОЛ)
В79

Перекладено за виданням:
Rafał Wojaczek. Wiersze i proza. 1964–1971. – Wrocław: Biuro Literackie, 2014

Copyright © 2016 by Dagmara Janus

Рафал Воячек — один із найзагадковіших і найконтroversійніших польських поетів, який одними з головних тем своєї винятково сугестивної, драстично фізіологічної поезії зробив хіть, любов і смерть у всіх їхніх найрізноманітніших проявах.

Містифікатор і візіонер, який ще підлітком почав здійснювати спроби самогубства і виявляв надзвичайну цікавість до цвинтарів. Алкоголік, провокатор і скандаліст, що влаштовував бійки, був схильний до депресій і проходив обстеження у психіатричній лікарні на шизофренію. Поет, який дуже гостро відчував кінецьність власного тіла і постійно намагався вийти за його межі, щоб перевірити, як там, по інший бік, і швидко повернутися назад. Раз не вдалося. Послизнувся.

Поеднуючи пронизливу чистоту бачення з воістину експресіоністичною чарівністю, Рафал Воячек описував процеси розпаду особистості і неможливість пристосуватися до реальності. Разом з тим його віршам притаманні глибокий ліризм та ніжність.

Культовий поет для більшості молодих, бунтівливо налаштованих поляків.

Книжку видано за фінансової підтримки
Інституту Книжки та Польського Інституту у Києві

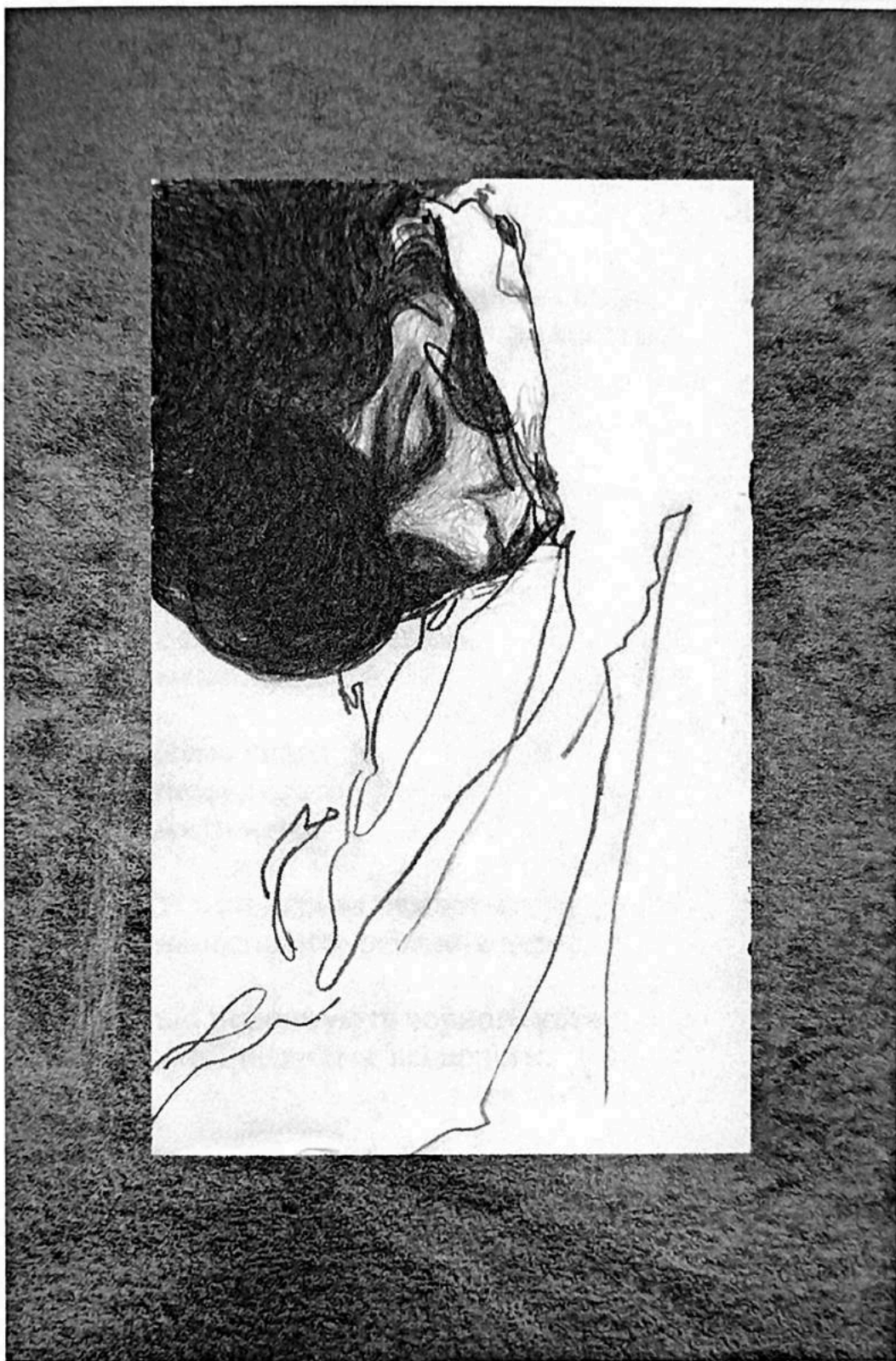

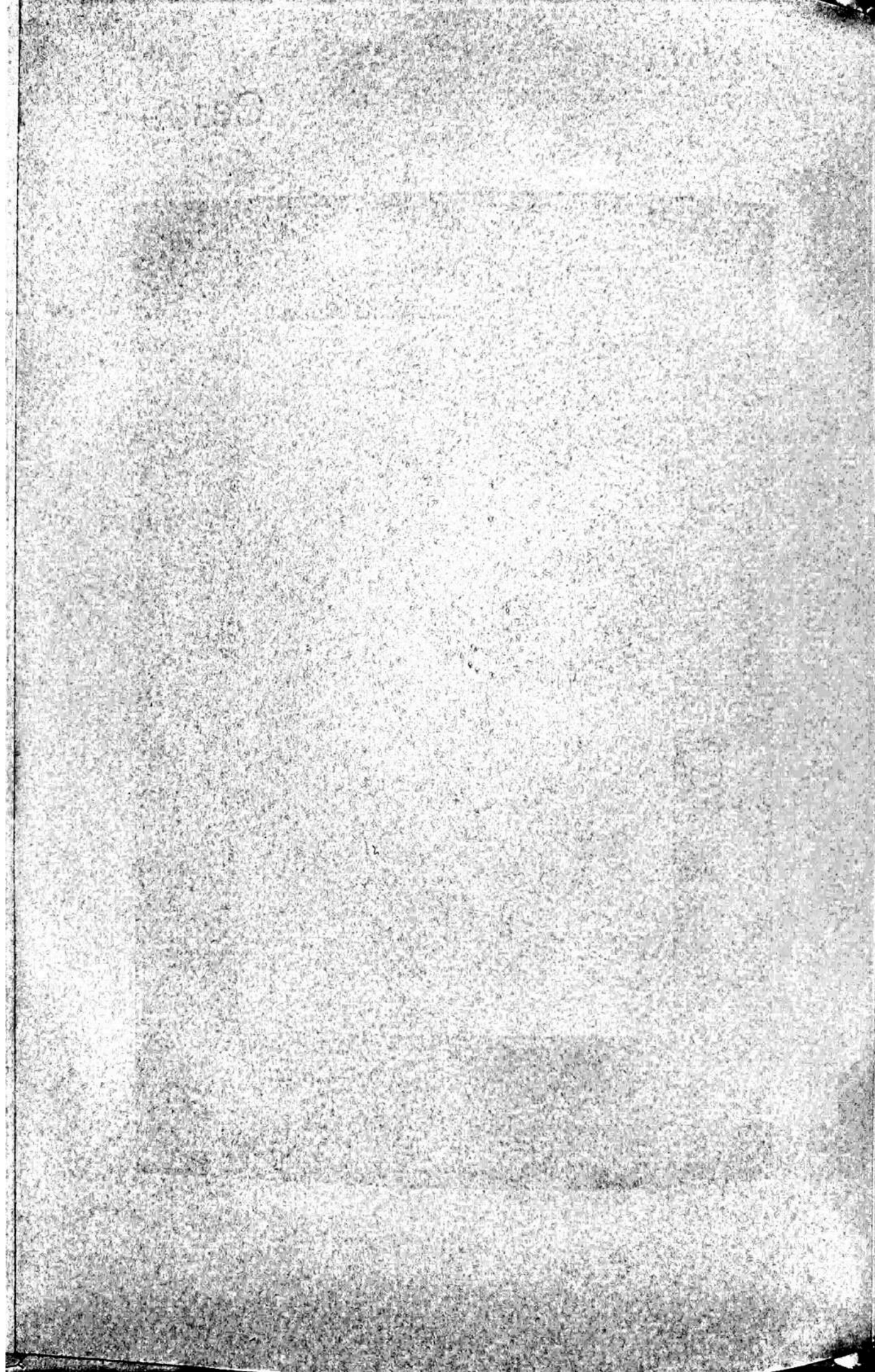
В оформленні обкладинки використано автограф Рафала Воячека

ISBN 978-966-97561-0-7

© Видавництво «П'яний корабель»,
українське видання, 2016
© Мірек Боднар, переклад, 2016
© Олег Перковський, ілюстрації, 2016

Сезон

Мертвий сезон

Сезон

Є перила,
але немає сходів.

Є я,
але мене нема.

Є холод,
але немає теплих звіриних шкур,
ведмежих футер, лисячих хвостів.

З тих пір, коли мокро,
дуже мокро,
я любить мокро,
на площі, без парасолі.

Є темінь,
є найтемніша темінь,
мене нема.

Нема спати,
нема дихати,
жити нема.

Тільки дерева рухаються,
непосполите рушення дерев,

що породжують чорного кота,
який перебігає всі дороги.

Мертвий сезон

Я прибув сюди невчасно.
Сезон ще не відкрито,
а вже місцеві кажуть,
що нічого тут не почнеться.

Учора
я бачив, як у коробочці виносили
пана професора — такий був малий.
Так, всихаються тут люди,
економія на їжі
і на дошках для труни.

Пан професор.
Пан професор — то була ціла епоха.
Він шкутильгав на одну ногу.
То був слід
по останній коханці пана професора,
яку звали Анджей.
Так, уже нічого тут не почнеться.

Так, я прибув сюди невчасно,
хто живий,
той умирає в поспіху,
одну вільну вже кімнату
здали під склад,
а скоро, напевно,
і замки повісять.

Так, це вже кінець.
Миють коридор.
Пастують підлогу.

Пишу вірш

Сиджу в кутку
у своїй кімнаті,
замкнений на ключ.

Час від часу,
щоб перевірити,
чи я ще живий,
колю себе шпилькою,
а у череп
закручую свердельце.

Але
або ці методи
ненадійні,
або я вже мертвий.

Сиджу в калюжі крові,
то моя кров, кажу,
але я зовсім у цьому не впевнений.

Значить, це кров
моїх тварин,
собаки любого
і ще одного мого пса,
кров моєї спокійної фауни.

Вмочаю палець у ту рідину,
що темніє, гусне,
і виписую на стіні
парадокс:

перший-ліпший труп кращий
за живий, аби лиш мертвий.

Приглядаюся довго до твору,
до кожного слова,
до кожної літери зокрема,
і раптом зауважую,
що стіна чиста,
біла.

Березень 1965 р.

Певна ситуація

Очевидно, мені відсікли долоні.
Пишу
патичком, прив'язаним до правої кукси,
вмочаючи той патичок у брунатне чорнило.
Голови у мене теж немає,
як і статевих ознак.
Хтось делікатний ніжки мої умив і сховав.
Так і живу,
відлежуюсь у ванні,
у теплій крові моїх тварин.

І.1965

* * *

Люди вкладаються спати.
Перед сном добре з'їсти яблуко.

Я князь Аквітанії,
залажу на дерево
в найкращому святковому вбранні.

Підглядаю за сусідкою,
що роздягається до сну.

Чума знесла оцінні судження, каже
інший француз, теж божевільний.

Ліва грудь сусідки
трохи більша за праву.
Вивихнута симетрія —
це саме те.

Потім я впав з дерева.

Перша вчителька

Усі ми підемо на її похорон,
бо, поза всяким сумнівом, вона помре швидше за нас.

Цвинтар розташований дуже мальовничо,
і ми покладемо її дуже мальовничо.

Котрий то вже за порядком цвинтар
і ті ворота зі стилізованим написом?

Отже, ми прикриємо її щільно землею,
а місце закладемо дерном, щоб ніхто не здогадався.

Добре так, як є, скажемо собі,
і повернемося до своїх обов'язків.

2.V.1965

Він

Він прийшов.
Небагато що мав сказати.
Показав вістря й усміхнувся.
Всім нам
ураз
зробилося
недобре.

Сів на лавку, зірвав стокротку.
Понюхав
і прикріпив до вилоги.
Коли засміявся,
від страху засмерділо.

Але він не вмів пити.
Тож перший не витримав і встав.
Відійшов убік,
а ми почали дихати.

А потім уже пішов остаточно
і не повернувся.

Родинний міф

Це ковбаса.
Це моя їстівна мати.

Вона висить на нікелевому гачку
і пахне димарем.

Вона дешева, утім ніколи себе дорого й не цінила,
була поблажлива і знала можливості.

Я син своєї матері
і якогось юнака,
що не був обережний,
а був, напевно, злостивий,
а може, тільки не знав.
Мати тоді була напівпритомна,
а потім вона жаліла.

Тепер я зголоднів,
а моя мати висить.

Тож я вдивляюсь у вітрину
і відчуваю,
як мені течуть
слина і сперма.

Я знаю — за хвилину вже не вагатимусь,
увійду і попрошу
саме її.

Це ковбаса.
Це моя їстівна мати.
А це мій голод дитячий.

Любовний вірш

Я не вмію написати вірша,
що був би такий, як це тіло,
тіло.
Я не вмію думати.

Тіло чорне.
Тіло смердить.
Я не художник.
Я можу лиш ударити ногою в живіт.

Вулицею за собаками женуться
гицлі,
здирають з мене шкіру.

17.1.1966

Мертва мова

Формую пальцями
риси свого обличчя.

Засовую два пальці до рота
і додаю обличчю усмішки.

Це усмішка, що роздирає
просалену бліду шкіру.

Це усмішка від вуха до вуха,
наповнена витками язика.

Це мертва мова.

1965

Ніколи не відчиняти вікна

Пам'ятай:

ніколи

не відчиняй вікна —

у чотирьох стінах

вітер не дме,

бережи голову

і троянду

і черпай знову та знову

просто з міщанського джерела,

не думай про те,

що у тебе відновлюється стигма,

ти...

Листів собі не пиши,

де ж це бачено —

листи писати мерцям.

Пишу кохання

* * *

для Тебе пишу кохання
я без прізвища
звір безсонний

пишу наляканий
сам перед Тобою
ім'я якій Бути
я м'ясо молитви
птахом якої Ти є

з губ стікає
крапля алкоголю
у ній всі сонця і зірки
єдине сонце цієї пори

з губ стікає
крапля крові
і де Твій язик
що біль би вгамував
виниклий з прокушеного
слова кохаю

* * *

знову бачу Тебе живою
аж до судоми в горлі
ті болісні сенсації
як потрібна пожива
вогонь алкоголю в горлі
безустанна елегія

чужоземко в Країні убивць
що вони роблять біля Тебе
повір: Твій шанс —
це можливість іншої троянди

але Тебе немає все одно
є ім'я
Тереза
саме стільки
я і можу витримати
а потім знову — терпкий післясмак
чергова гіркота

але ж Ти є все одно
коли я
тільки якщо Ти погодишся

Я; Кафка

Проросло моє
серце,
я весь усередині
корінь.

Біла травичка
росте мені
з губ.

Юлія, дочка різника,
вправними,
як у батька,
губами
доглядає хворобу мою.

1966

Єврейка

Увійшла дівчина,
заснула жінка,
а єврейка
сниться.

Гола, як подих,
болісна, як легені зсередини,
вилущена з імені,
соромиться.

Схиляється наді мною
і просить
маленькими грудьми.

Стигма,
крапля живої крові,
застигла на ясному чолі.

28/29.V.1966

Та, що стомлена, спить

та що стомлена спить
а тіло її ніч
у її тілі приспаний день

що це —
я не можу відрізнити себе
від її тіла

світанок благородний сплав
місяця й сонця
дозріває вночі
у її гарячому сні

що це —
з її сну
я не можу вийняти свій сон

мій сон
у її стиснутих долонях
разом з її диханням
а також іскрою
що з'єднує
спляче тіло з птахом

та що стомлена спить
мій сон розквітає у її сні
подарована колись
молода троянда

22.IV.1966, опівдні

Ім'я і тіло

той що болить мене
темний сон Тереза
я висвічую зі сну
тіло ясне

бо тіло
коли уміщене в долонях
то спокійнішим здається
освоєння сну

і тільки ім'я
що пульсує
у сухих сосках

і тільки долоні
дедалі
сяйніші

6/7 травня 1966 р.

Говорю до тебе тихо

Говорю до тебе так тихо, немов свічуся.
І квітнуть зорі на лузі моєї крові.
Стоїть мені в очах зірка твоєї крові.
Говорю так тихо, аж тінь моя біла.

Я холодний острів для твого тіла,
яке падає в ніч гарячою краплею.
Говорю до тебе так тихо, ніби крізь сон
твій піт горить на моїй шкірі.

Говорю до тебе так тихо, як птах,
що на світанку опускає сонце в твої очі.
Говорю так тихо,
як сльоза різьбить зморшку.

Говорю до тебе так тихо,
як ти до мене.

11/12.VI.1966

Вона каже, що її кохання болить

Вона каже, що її кохання болить,
та чорна квітка,
яка росте у стислій голові.

Квітка, що муляє,
а отже, і в очах є зусилля.

Вона дивиться кущем,
який спалахує в мені.

22/23.IV.1966

Моїй болісній

Моїй болісній
я приношу всю кров
те важке світло ночі
хай сонцем
заквітне у Її дню

Моїй болісній
я віддаю все дихання
те дерево хай шумить
у Її задушливій ночі

Моїй болісній
я сню добру смерть

29.V.1966

Смертельний вірш

* * *

Заспокойся, мій сне, її нема.
Але вона є,
аж серце стискається,
кристал страху.
Вона є, мій сне,
аж кров біліє.

Нема її, вона у кожному вогнику,
останнє серце,
смертельний вірш.

Нема її, вона у кожному подиху,
відлуння.

12/13.VII.1966

* * *

Я боюся тебе, вірше сліпий.
Боюся білого сну.
Так пишу тебе, вірше білий,
і кожна літера є символом страху.

Так смакує Її тіло,
відсутнє, віддалене на версту сну.
Паморозь сну на губах
і шорстке піднебіння,
як шорстка шкіра зорі...

7/8.VII.1966

ВІКНО

I

Студена голова Зоря холодить стравохід,
і тільки вікно палає в крові.

Люблю бути чужим під Твоїм вікном,
немовби народжений наполовину.

Думаю про Твій живіт,
руки ховаю за спину.

Тепер перевіряю риси свого обличчя,
немов на відповідність
Твоїм устам.

Смерть — це гермафродит.

II

Зоря перетекла до стіп, доведеться так і йти.
Обличчя палає, а пахвина як відчинене вікно.

Коли ти спиш, то знаєш, про що я думаю.

Але чи сплячу можна розбудити ввічливо?

У серпні 1966 р.

Зіниця

Час
білий, видовжений
у бік серця.
Крізь серце проростають птахи.

Де кінчається час, на іншому боці серця,
невидима, мешкаєш ти.
Повітря
шепче
мені тіло Твоє.

Кохання — це розлога кров.

Зірки — це відлуння Твоїх очей,
і рухаються вони стежками,
протоптаними крізь Твої сни,
де кінчається ніч.

Де кінчається смерть, моя розширена пам'ять.

Я вмію бути тишею

Кохання — це незакінчена людина.

Елюар

Закінчуюся у твоїх очах,
я вмію бути тишею.
Закінчуюся у твоєму сні.

Останнє відлуння є тишею,
тим місцем,
де закінчується твій погляд.

Сон осліплює мене, розпечена
іскра серця.
Закінчуюся у твоєму серці.

Крізь сон, крізь тебе
доношу себе
до твоєї смерті.

14-16.VII.1966

Зоря

Прощання

Дівчина, яка вже не буде Тобою,
Твою має постать і Твій чинить жест.
Твій погляд ще в неї в оці,
та кожну річ озброює вже проти неї.

Твої перлинки — вже її оздоба,
що торкається шиї, як пронизливий дріб.
Твій виплеканий голод з'їдає вже
дівчину, що більше не буде Тобою.

Зараз почне і випорожнення їсти;
вже розпач сидить на волосинках Твоїх брів.
Дівчина, яка вже не буде Тобою,
Твоїм ще жестом зачинить за мною двері.

Еклога

Знову я спатиму за вікном.

Т. 3.

Не дивися весь час у вікно... Там вже зима починається.
Зірка морозу безсонна, як порожня колиска.

Хоч до Тебе сон прийшов на м'яких підошвах,
не засинай — хай краще розчиниться у Твоїй крові.

Не було за вікном того крику й дитини крику не було
— це Ти зненацька скрикнула, побачивши обличчя сну.

І вимовила Ти ім'я, і Білосніжка
у Твоїй долоні за вікном уже — гріє свої стопи.

І знаю, заснеш... Сніг розтопче Тебе червоною стопою
— смерть поселиться на губах, таких беззахисних ві сні.

Зоря

І знову Ти багатша за мене — на цю смерть,
котру я вигадав Тобі і яка вже чинна:
у зародках Твоїх кулачків дозрівають хрущі.

І Ти іронічна, як вірш, що пишеться,
а мої долоні сумні, як покинуті гнізда,
і кожна частка думки знову Тебе уявляє живою.

І я намагаюся злизати з губ небажану шорстку росу
— іржа промовляє до язика, а язик повторює «ні».
Долоні не мої... Раптом зоря крізь долоню протікає.

І хоч я заплющив очі, відхиляється повіка,
тож знаю вже, що ця зоря — це кров Твоя, яка росте
аж до неба, найдовший погляд серця Твого.

Пролог до іншої казки

Є інша казка...

Хоч місяць ще не зійшов, хоч я ще не вірю,
та вже над світом сходить сонцем
незнаним — серце Твоє.

І в очах уже крутиться світ, немовби то початок
світу: у Твоєму оці
також біжать через простори

підлеглі їм — дві армії, як два сні. І ось
Ти впізнаєш: одну веде
Ніхто — за мене; неначе хмара,

Божа Корівка перед другою, і знаєш вже, що буде
битва, як двох стихій.
— Коли Корівка знову відбіжить

до неба — Ніхто вже за нею, Твоє серце дослідити:
для мене, перш ніж я знову
навчуся говорити, — назвати.

1965–1968

Лист до Королеви Польщі

Лист до Королеви Польщі

Не можу Тобі повірити, що Ти шукаєш мене, хоч і бачив:
Твоє сине волосся навмисно заплуталося
у низькій хмарі, на якій
відвідував Польщу мій голод.

Не можу Тобі повірити, хоч уночі над Ясною Горою
ліжка Ти стала: імла, що світиться жовто, і витекла
з неї кисла крапелька
зорі прямо до вуст.

Ніколи Тобі не повірю, бо коли мені вийшли з кишок
усі глисти, а тіло випарувалося в кульову
блискавку, яка, кружляючи,
піднімалась до імли,

то голий негр, що вийшов з дна імли, сказав тоді
у рупор: «Прокинься!»

Лист із в'язничної камери

Є фігурка, виліплена з хліба,
чорного, як низ Твого живота.
Я назвав її так, як колись Тебе,
щоб Твоє ім'я не було мені порожне.

Я виліпив своїми пальцями,
вістрям скалки зазначив пупок,
поставив її на підвіконні
світу, що світить за ґратами.

Тепер дивлюся на неї, чи вже суха.
Бачу у грудях шпарини, лікую слиною.
Є мій язик, Твої сухі вуста
колись були такою ж спраглою глиною.

1967

Лист із в'язничної камери II

Навіть якби перед сном ми довго його собі повторювали,
ім'я Твоє — це стежка, яка нікуди не провадить.

І сон урешті вагається, чи не вибрати знову ту сторону,
куди крізь небо ідуть тільки босі зірки.

І так ві сні, але без снів лежимо ми до ранку,
неначе нас зіпхали ногами на дно неласкаве.

А нас дев'ятсот, і в наших камерах нудотною
імлою затягне шибки запах ранкової смерті.

1967

Під стіною

Античне

Бачиш: он там він лежить, на тісному стосі своєї смерті. При ньому — як знамено — гола вдова, яка знає, що є, власне, вдовою подвійною: безсмертя — це справа дурна і сумна.

Бачиш: богиня танцює — і повір, що танцювати не перестане, бо той постійно їй казав: «Дурненька!

Коли форма твоїх сідниць
явиться мені у білому
сні пам'яті — тільки тоді
я перевірю, чи вона ідеальна...»

Бо зрозумій: він уже не міг її кохати, якщо втратив надію, що вона йому під пестощами долоні від тих пестоців помре. Та хоч не міг її кохати, бачиш: не може стримати своєї долоні, що танцем весь час диригує.

Під стіною

Ми не бачили її ніколи, тільки іноді відчували,
смак нашої слини — це її слини смак.

Колись ми мушили пити з крапельки її слини,
кажуть нам наші заліплені пластирем губи.

Але ми не знаємо, ким вона є: може, і нами —
її зоря якщо падає, углиб неба падає.

Вона є помешканням нашої смерті, що відростає
знову і знову, як волосся під пахвами.

Пісня героїв

Станіславові «Було життя» Хацінському

Її життя — наше, і слина. Але не наша вже — Земля,
що з-під колін нам якраз витікає білим туманом.
Хто скаже нам, де мешкати
будемо ми і провина...

Нам тільки чекати, не знаючи, чи знову хтось скаже: «Жива», —
а також чи ми самі це скажемо, а навіть
— добре знаною нам
мовою — чи скаже ніч.

Нам тільки вірити — не перестати. Бо мусить залунати той голос
або хоча б відлуння — розбудити у небі ту зірку,
що могла б мінитись
колискою нашої смерті.

Птах, про якого я трохи знаю

Спогад

Це було, здається, тоді, коли з листя стікав листопад.
Отже, був заболочений сад і тебе уже не було.
Моє життя, якому твоя смерть снилася,
— щуром —
побігло діру в паркані шукати.

Це було, власне, тоді, коли похмура зірка неба
потемніла над садом; коли відлуння, що підслухало
твій голос
ізсередини смерті, продовжило
його від паркану до пахвини.

Отже, коли я вже не міг роздивитися слідів лапок
щурячих на доріжці; коли мені крапав листопад
з волосся; коли липка зоря, що росла з розстебнутих
штанів, — упала до болота,
тоді я був тобою.

Дамський клуб

Ходять навколо зеленого деревця.
Навколо ялинки ходять повністю голі.
А кожна тримає свічку у правій руці.
А кожна свічка горить миготливо.

А лівою рукою дряпають одна одну.
Одна одній дряпають спину аж до крові.
Потім прикладають свічку до рани, що кровоточить.
Потім кидають свічку і присідають під деревцем.

Навпочіпки сидять навколо зеленого деревця.
Народжують виродків по-турецьки.
А потім, немовби цілком забули,
де були, що робили,
одягаються і виходять.

30.IX.1965

Птах, про якого я трохи знаю

Дивиться на мене моє лице, відбите у хмарі
імлі, що вийшла з мого тіла крізь щілини повік.
А це крові імла, і вже за горизонт стікає.

А мій видих, що також є кров'ю, тільки сухою,
це вертикальний вітер, який ще заякорений
у троянді легень, це стебло птаха, що кружляє.

Але оскільки земля, власне, обертається навпаки,
у мені обертаються легені, допоки крізь уста
не вирвуться з-поміж ребер, ніби хустка.

Отже, доки ще є небо, моє широке обличчя,
доки над горизонтом світить кров, як ранішня зоря,
доти птах знає міру свого вивищення.

Але вже, хоч і не відає про те, повільно протікає
з-під того під небо тісне, уже під мою
повікою він розпливається в тяжку, як саван, хмару.

Коханка повішеника

Коханка повішеника
заглядає йому до очей,
приглядається до себе
у його сні.

Коханка повішеника
навкарачки при його голові
народжує дитя
з чорним лицем.

Коханка повішеника
з чорним лицем
у муках
розриває дитину навпіл.

Коханка повішеника
смокче власні груди.
Нігтями
дере себе.

Коханка повішеника
вмирає у його сні.

Перша зоря

Був я щасливим гостем у Старому Краю.
До пульсу твого батька, що вмирав,
я прислухувався до самої смерті.
Десь у шпарині тіла серце видзвонювало.
Насправді віки вже — за секунду
моєї невеликої смерті. І бачив я
народ, що зібрався навколо його ліжка,
розмірено аплодуючи, цукерки
їли, чоловіки і жінки, діти
дивилися звисока з плечей великих батьків.
А потім твоя мати мила труп,
останню волю читала секретарка.
І хоч на Земному Плані вона відсутня,
насправді першою зорею була смерть.

Добраніч

Добраніч, ось і будиночок Твій
— хотів би я, щоб він знову був і моїм.
Є Твоє серце, грудка світла
у темній колисці тіла Твого.
Ти не боїшся вбитого —
бо на порозі Твого тіла
сьогодні сторожа безсонна чатує.
І хоч є батько, який помер,
я можу його проминути, не маленький — кивне.
Звернулися б Твоє волосся,
очі на ім'я до ночі,
та знаю — скаже ніч моїм губам:
«Нахилися — аж поки торкнешся тихою губою
— загасиш їй серце». Отже: добраніч.

Треба було розстріляти поета

Каталог

Спершу — троянда, що не походить із жодного саду,
до якого не втрапити навіть бічною хврткою.
Далі — безкровна, як лейкемія,
кров, і життя, що спізнилось на смерть.

І голос, що з мовою не має спільної мови.
Рот, що назавжди зневірився у власних губах,
на які ніколи не сяде навіть
пелюстка тіні, скрадливий поцілунок дня.

— Буває, об вію зачепиться нетля
— мати померла — і зразу у вогнище ока впаде. —

А ще є птах, що ніколи до неба не долетить,
бо немає землі, з якої б він злетіти міг.
І голод, що вже не спізнає жодного плоду,
а в долоні зернятко, що є домовиною плоду.

Треба було розстріляти поета

Дивлюся іноді на Землю, та вже не бачу планети.
Ну і що ж, що є слово Земля, що інші також пам'ятаю?
Навіть якби це були усі
слова, які пам'ятаю,
я знаю, що інакшою є мова поеми.

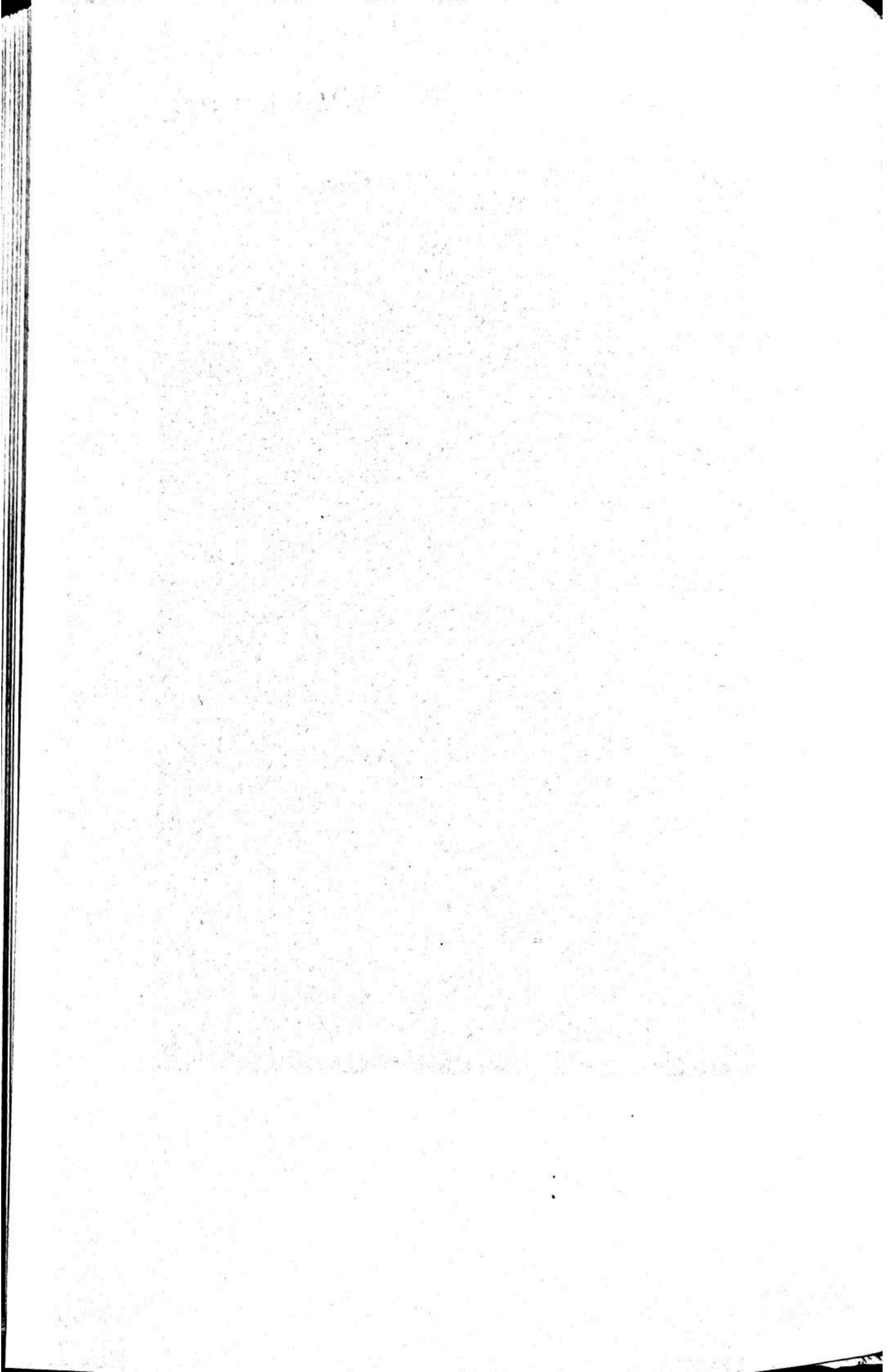
Поема — це особа, так мені часом видається.
Здається, вона є негром, хоча й не знаю: чорним чи білим.
Тож біло-червона паличка,
що тремтить під животом,
ретельно провадить його за мною услід.

Іноді я хочу сховатися, але навіть найменшої шпари
немає, ані хмари. Утім і негра немає.
Поема — це хтось інший.
Але якщо вона є ящіркою
або єпископом, у цьому також і моя вина.

1967

Інша казка

Генетичне

Генезис

Ліс виник сам. Перш ніж я встиг обрати місце під ліс. Перш ніж космічний пил зробився хоч і піщаним, та добрим ґрунтом для сосни, в одну мить нізвідки, як тисячолітня, виросла та глушина.

А потім, щоб не звалив космічний вітер, тверднути у невідому ще Землю довкола коріння пил магнетично почав і під вправною стопою розпочалася стежка, щоб далі протоптатися.

Небо само собою зрозумілося. У лісі ріс північний напрям мохом на стовбурах. Південь коливався мінливим сонцем зорі Міри.

А коли зійшов сьомий місяць і знудився і почало ставати буденним чудесне творіння, тоді з лісу жінка вийшла, як неділя.

Ініціація

Обов'язково гола, значить, це жінка?
Тих двоє урочисто випуклих, це груди?

Чи так завжди переді мною вона буде стояти? Уже навколішки
викрешує вогонь не вигаданий, ніби з долоні.

Немовби знала, що голодний насичує диханням.
І вже вогнище очевидне, обрис її легень.

Каже: будемо їсти і з подолу.
Не встиг я і подумати, булку бере.

А воду хіба виплачу,
щоб могла тобі ноги помити перед тим.

А може, ти хочеш почати від сосків?
Каже: що з'їв — те твоє.

Я знаю, що недаремно розпалила вогонь.
З двох боків вогню чекаємо, хто перший увійде.

Чи може вірш не бути жінкою

Як багато ще сторінок, не вимазаних кров'ю голодною!
Але той, що виник, мене поїдаючи,

вірш, написаний вранці, нагодований уночі,
чи може не бути жінкою?

Музичне

Як їх інакше вивести з лісу?
Вибач, мусив розбудити в тобі
музику, що хоч для нас німа,
та вже торкнулася листка відчутно.
Впала ягода горобини,
на голках сосен заіскрилася.
Хоча вони ще не відають,
сонно снуючи просіками,
врешті захворіли тварини.
Палаючий обруч твого вінка
я вже перестрибнув, коли наосліп,
за болем ідучи, до нас прийшли.
За вінок перстень даю, випали
цифру, приймаючи їх до хліва.

Говорю, дивуюся

Заснувши з каменем під головою, крізь сон крихкий
я відчуваю зернятко гороху, що муляє під язиком.
Зі старої Землі провіз я потайки
камінь наріжний під нову культуру.
І прокидаюся відразу ж на безкрайому полі
— стовпи горизонту стоять завше далі —
ходжу навкарачки, шукаю місце для сівби.
Плуг і орач, язиком вирізаю голодну борозну
і вкладаю у неї зернятко, уже набрякле хіттю
прорости в чудову скибку майбутньої страви.
Такий кволий, що майже ще непомітний,
із розпушеного ґрунту вже мудрий паросток виникає.
Звертаюся до нього, але чому польською
— хвильку дивуюся мові голоду.

Інша казка

Ця лагідна околиця над поважною річкою
єдиним є місцем під нової Варшави Рим.

Меридіан тут визначає тракт головної вулиці,
вправно намальований прецизійною тінню.

У цьому сонячному годиннику я є гномоном,
тож тінь колишеться на вітрі крилами,

статечними, як полотно синьої барки.
Янгол є теж кораблем, лиш з іншого місця приходить.

Тамті вже салютують прапорами в порту,
знижуючись, — на річку сів космічний метелик.

Кинуто трап, чоловіки і голі жінки
вузлики своїх тіл несуть, а мулярі кельми.

А за ними в доречних мундирах поліція
із собаками, що чатують, аби ніхто не спочивав.

Polonia restituta

Будинки, сірі будинки, в яких ніхто не живе,
ще не готові відвага й надія.

Кімнати, спраглі кімнати, любовні колиски,
та кохання лиш сниться від Вісли на схід.

Ще плутається воно зі смертю, як ніч із днем,
ще світанок не знає, що, може, він сутінками є.

Тільки пілот над сірою землею, що виплакав око,
другим бачить, як сонцем вже над Польщею висить.

Народ через Буг переправляється, табір на понтоні,
чоловіки на жінках, за ними пливуть коні.

І плуг, щоб не заіржавіти, уже ріллю жирну ріже,
і перш ніж мужик засіє, він жінку запліднить.

Пілот, сидячи на межі, закон напише,
божа корівка повзає його рукописом.

Це не фрашка

Єжи Пюті

Коли Ти кажеш «річка», я чую «Одра».
Коли Ти «дім» кажеш, я чую «Польща».

Коли Ти кажеш «Одра», я чую «рука».
Міцне плече, на яке Твій дім спирається.

Вроцлав, 23.IX.1969

Безбожна балада

Де лівої руки моєї грається з небом самець,
там стадо дійних зірок, і їх моя смерть випасає.

Де правої руки моєї садочок розростається,
там мертву дружину мою закопують в землю.

Де яєчок моїх обертається подвійна планета,
там вішають людину за те, що є поетом.

Де сім'я, поспішно скинуте, гние,
там жінку до спазму києм спонукають.

Де мізків моїх тече бурхливий струмок,
там пияк, п'ючи, вже знає, що добра горілка.

Де ліва моя стопа біг планет поганяє,
там Бога немає, лиш його імпотенція.

Де права моя стопа біг планет стримує,
там теж немає Бога, а тільки безкінечний смуток.

Де мужність моя фіолетовою головою лякає,
там заміжня незайманка кровоточить регулярно.

Де лівим оком погляну, там Польщу бачу,
єпископ на свині в'їжджає до костелу задом.

Де правим оком погляну, там життя моє марне,
як завше, з приходом сутінків іде під ліхтар.

1969

Балада про правдиву кров

не темна ані народна
сунеться кров нечестива
непідлегла марлі ваті
пластиреві бандажу місяцеві

незалежна від вогнепальних
колотих і рваних ран
більмаста але бачить
ясно сестра сонця ота

не місячна безупинна
нічим не вгамована
не струмок не річка навіть
не виміряти її океаном

не жіноча і не чоловіча
ані чорна кров дівоча
не артеріальна ані венозна
не стерильна ані кривава

безболісна і не у відрі
не в лікарні ані на бойні
не на полі бою також
не на жодному простирадлі

бо не та приручена
кров що у клітці пульсу живе
розпорядкові серця
підвладна і вимірювана

не та яка тече з губи
прокушеної при оргазмі
не та якою стікає свиня
заради кров'янки

також не календарна
кров блакитна не плебейська
не арійська не єврейська
невинна чи хрестова

не декоративний знак
орнамент з чужого сну
украдений поетом
заради поеми

але кров що без штандарта
таборів і авангарду
без послів грамот охоронних
чи вірчих

без розвідки контррозвідки
і войовничих звернень
без реклами преси слави
лікаря і маркітантки

де пройшла лінія фронту
не знаючи та знаючи: повзти
дикою просікою неба
треба безперервно весь час

тож повзучи собі терпляче
незалежна від часу
харчуючись опалою хвоєю зірок
розширює свої володіння

1969

Поет

Ноги, що йдуть самі, мовби не знали
особи, яка ними і так зумисно
не володіє, доводять до вітваря

троянди, розтуленої, ніби рот богомола,

засмальцьованої зверху, мов дуло
гвинтівки, що вміє, однак, не подаючи знаку,
ультразвуками низ живота пестити.

А це є, власне, справжній, милосердний
кулемет: ненажерливе нутро
троянди, що також опухла з голоду.

І вже язиком проникає у червоний отвір
дула, уже нудотно шкварчить обпалений язик.
П'ють одне з одного і щораз меншають, чим довше.

І відходить, ковтаючи останню кулю.

1968

Наш Сибір

Ось це Сибір, тобто сніг у травні.
Так само холодно, як і нудно.
І не знаю, про що роздумуєш при сумному багатті
свого тіла, сидячи якраз навпроти мене.

Домашні тварини втекли у сон.
З розплющеними очима спить корова. Жує
колишню траву, коли єдиним
пасовищем є сніг.

Але ти чуєш: дзвіночки вже близько.
Ти промовляєш: сани їдуть із заходу.
Білий візник, лиш у золотій шапці тіари.

І вірю я, бо бачу: колінами
утоптуєш місце — під панахиду, напевно.
І навіть до мене звертаєшся доброзичливо.

Новий світ

У хроніці шкіри вони будуть читати історію
давноминутих пригод: добрий старий світ
зійде у пам'яті тоді, коли новий світ
на шкірі безжально розвидніється.

— Коли вони врешті перейдуть кордон сну.
Прислухатиметься тоді чоловік — поки у кварталі
не почнуть давати пиво — чи не кричить вже
радіо, знову оголошуючи хрестовий похід.

А дружина, уважно вглядаючись в очі дзеркала,
порахує зморшки і впустиє дві
сліпі сльози; потім піде купити хліба.
У смерть дитини врешті увірветься побудка.

1968

Дидактичне

Квітку зриваючи, Тебе беручи

Квітку зриваючи, квітку нюхаючи, я одночасно
світ проминав, будучи притому у своєму праві.

Тебе беручи, із Тебе п'ючи, я про небо
більше не дбав, знаючи, що це одне й те ж саме.

Генеалогія героїв

Бідне небо, заселене убогими хмарами
— іншими нами, було полігоном.

Той, хто нас викликав, прямо до наших черепів
зі слиною величезного голосу наливаючи ковток прірви,

жінкою був мимоволі, хоча й фігурував під чоловічим
прізвиськом — Байстриук — у польському альманахові мови.

Але від народження за функціями своїми звався Сторожем
— він зважив нас на язиці, а ззаду ще раз нас спробував.

Урешті відпустив, ми тільки перестрибнули чисті струмені
своїх тіл, без суду навіть — хіба б судом

було те насильство; бідні спини неба кожен мив
безтілесною рукою примарою віхтя, а не слини лугом.

А після неба було завтра, перші птахи вітали
нас — знову своїх, коли з нами почав рахуватися час.

Finis Poloniae

Ще крізь наші очі проходять плинні дороги
теплих річок світла, що є ніжною примарою вогнища
того серця, ласкавою блискавкою
підпаленого. Тоді раптово сходити

почало з німого доти ґрунту наших горл
колосся радісних скриків; від захвату аж зблідли,
задивлені у пожежу, лампи нашої крові.
Та потім, врешті вірних, тих, що захотіли піти

до своїх дружин, узяла за горла поліція
страху. І слиною жовчі ми почали блювати.
Урешті витравлені з дихання, кулаками вітру
по обличчях биті, ніби сліпою палицею,

ми запали у димчасту млу, землю холодну
— смерть почала називати нас на ім'я.

Пісня героїв II

За часів великих ми жили, прекрасних...

Аж смерть урешті стала посполитою річчю,
їстівною, як грубий хліб, легкостравною,
і легко ми вкладали собі до рота
— скибку, що розцвітала смаком ще не названим,

таким щоденним. І вбивали нас: вранці
уже відмірювали рідку, у пісному супі,
але сміхом, який не виміряти,
сміялися ми, ще коли сон товк голову обухом.

Бо це не була наша смерть, а тільки ласкава
милостиня світу, що заздрить нам,
і знали ми: брешуть нам рядки

партійних газет, бо, хоч і ненавмисно,
читали ми шпальти неба, а той щоденник
виявляв ім'я правдивої смерті.

1968

Невідоме плем'я

Коли розповідаю вам про якесь щастя
шепотом подиху у вухо крові плинне,
ви мені кров'ю на це вибухаєте з горла,
обпаленого проковтнутим листом

сльози, який вам посилає сторожа,
що якнайдалі висунута наперед: очей
вартові, які не встигли замкнутися
в окопі повік за заслоною сну.

І кров з киснем в'яжеться в рудаву іржу
на чорній шкірі, що поросла мохом
навмисно зроговілої щетини.

Лінней іде проти течії часу, щоб
знову народитися і між комах,
риб та слів вписати ваше ім'я.

Дидактичне

Громадяни своєї іншої вітчизни знову
крізь трояндовий кущ підглядають за часом.

Ще їм невтямки, що за них він, як негр,
виконує постійно найчорнішу роботу.

Час, як і біль, жіночого роду.
Вони ще не знають слова смерть.

Лиш я, що винен у їхньому існуванні,
навмисно їхнє ім'я на вітер видихнувши,

мушу їм дати шанс на небуття,
що не підкоряється мені особисто.

І заляв я час у годинник жіночого тіла.
Буде тих, хто чинить любов, муляти

смерть так болісно, що — усе ще не знаючи
про вмирання — вони блюватимуть з легень.

Однією римою

Ядвізі 3.

Скільки квітів, стільки світів у цьому світі єдиному.
Скільки очей, стільки світла у цьому світі темному.

Скільки дзвонів, стільки голосів у цьому світі німому.
Скільки тривоги, стільки віри у світі нечестивому.

Скільки віршів, стільки правди у світі непевному.
Скільки страждань, стільки хвали у світі тлінному.

Скільки поразок, стільки петель у світі смертному.
Скільки смертей, стільки щастя у цьому світі вбогому.

1969

Торкнутися...

Торкнутися дощу, щоб зрозуміти, що падає
не дощ, а пил із Місяця сиплеться.

Торкнутися стіни, щоб зрозуміти, що мур —
це не стіна, а всього лиш завіса із хмар.

Вкусити скибку, щоб зрозуміти, що жито
зжерли пацюки, а пекар загинув.

Ковтнути води, щоб зрозуміти, що криниця
засохла, а з нею і решта джерел.

Промовити слово, щоб зрозуміти, що голос
є криком і нікого це не обходить.

1969

На березі великої води

На березі великої води нашої втоми
ми чекаємо на знак, щоб очі нам прояснив
захопленням і разом з тим великою покорою.

Чекання відчиняє в нас свої уста, що смокчуть,
але це вже не голод, тож воно ніжно всмоктує
у своєму нутрі всередині нас меланхолію сутінків.

Поки не з'явиться зі східного боку неба знак,
виблискуючи зеленою загравою своїх мідних тканин,
ми ще дивимось у воду, що лежить перед нами.

Поглядом ми відчинили хвіртку на її поверхні,
звідки знову виходить рідня, ті, яких ми вранці
вклали до барки, що вже відплила з потоком, Землю.

І йдуть вони, несучи голови у долонях, геніталії
на їхніх грудях висять, як ордени.
Наша Пані несе нам своє висмоктане лоно.

Коли нарешті хтось із нас перший заплющить очі
— він побачить полум'я знаку, що випалює мозок.
Водо, яка над нами заплющиш тихе око!

Один комод, або

Скільки у смерті шухляд! — У першій
складає собі мої вірші,
якими я дорожу.

У другій шухляді, безумовно,
зберігає пасмо волосся
з тих часів, коли мені було п'ять років.

У третій — простирадло
з моєю першою нічною полюцією
і випускний атестат.

А в четверту збирає рахунки,
догани і сентенції
«Від імені Речі Посполитої».

У п'ятій — рецензії, огляди,
які читає, аби посміятися,
коли меланхолійна.

Мусить також мати дуже приховану,
де лежить найсвятіше:
моє свідоцтво про народження.

А найнижча і найбільша
— самій уже витягти важко —
якраз буде мені труною.

1970

Зірка

Зірко висока у вічному небі,
чому крізь наші нутрощі течеш,

ти, що навіщось стоїш над нашим
подвір'ям тим яблуком, яке обпікає долоні,

ти, що заходиш і сходиш
колесом гігантським крізь очі слабкі,

ти, що навіщось повітрям нашим палючим,
нашого хліба гарячою м'якоттю є?

1969

Вогник*Гражині**І світить нам згори, як вранішня зоря.**Міцкевич*

Той тьмяний, м'який, невагомий, непоказний, як пил,
проте нічим незгасимий вогник як

огарок терплячої зірки, осібної з-посеред інших
і побожно названої у Польщі провідною, —

блідий, як блідою може бути тільки кров
того, хто зірвався із шибениці сну

і, розбуджений на підлозі, лежачи, страх свій ковтає, —
той вогник, при якому не можна ні читати,

ні писати листів любовних, ні спати, —
той вогник, незалежний від ночі чи дня, —

не зелений, не червоний, ані фіолетовий, такий,
що не має спільної веселки з іншими кольорами, —

не купальський світлячок, заблуканий вогонь чи
якесь сонце, що невиразно світить крізь туман, —

але вогник, такий кволий, яким кволим іноді
буває вірш, саме той, що стане безсмертний, —

але вогник, такий тихий, як тихий той голос,
що кожен з нас його постійно чує, закличний.

15.X.1969

Завжди дозрілі

Мусимо бути на світанку до останньої крові
у повних шухлядах серця розраховані з ніччю;

коли остання монета, Місяць, уже скотиться
під стіл неба, а сальдо, Сонце, сходить з вен;

коли в гніздо, сплетене з магнітних сфер,
куля Землі викотиться нам із зіниць;

коли тієї ж миті в опухлі губи нас бере
нудотний розпач, що ми винні у створенні світу;

коли розпач ми довіряємо жінці — аж поки
у плідній голодом матці ситно гусне перлина;

у сутінках, коли сума винуватої смерті крові
вже не обтяжує Землю, коли на іншу, першу-ліпшу

зорю, вона перелита; ми мусимо завжди
бути дозрілі для нового героїзму.

Була весна, було літо

Була весна, було літо, і осінь, і зима,
був поет, що сезони терпляче закликав

на помешкання і на кохання, на трохи надії,
на захист від поразки, щоб віддалити нужду,

на батьківщину, ту царину, де смерть непохибна,
на відверту троянду усмішки красивої незнайомки,

на право поважного голосу, на вірш не без відлуння,
на Книжку, яку б не називали газетою,

на добрий день, на тиху ніч, на сон, не на кошмар,
на матір, на батька, урешті і на милосердя Боже.

Але хоч і трудився над верлібром чи римою
сонним шепотом, гучним голосом, розпачливим криком,

проминула весна, проминуло літо, і осінь, і зима,
і поет не закликає вже, а тільки проклинає.

1969

Лист невідомо кому

Такому собі Воячекові

Маючи таких союзників, як добра кров, мозок,
рясний білок сперми, піт, сльози, зір і слух,

радіючи серцем, здатним на спазм, легеньми,
життєдіяльними настільки, щоб ти міг здути зірки

дрібних поразок, що час від часу запалювалися
в очах — хоч не були вони ще пожежею,

маючи завжди чітке уявлення про те,
що робитимеш завтра, можучи писати вірші,

а не серцем їх вирізати на глухому стовбурі дня
чи там на темній стіні ночі, можучи у зірок

змови з тобою вірити, не зважаючи на дрібні
непорозуміння у ваших явних мирних пактах,

можучи мати свою зорю і власну манеру,
і при якихось там доходах ще мати вдосталь часу,

щоб коханням у доброму тоні любити якусь
сумну, але здорову недурну дівчину,

студентку філології чи медицини,
із заможної родини, гарну, вишукану і чисту, —

ти міг бути поетом. Та безперервно, настирливо
повторюючи «ні», ти нині не знаєш, ким ти є!

Запис із підпілля

Рік лагідного світла.
Зір, що здатен радіти.
Слух терплячий і місткий.
Голос єдиного Бога.
Долоня коханої жінки.
Долоня в її серйозній долоні.

Обличчя коханої жінки.
Груди коханої жінки.
Живіт коханої жінки.
Піхва коханої жінки.
Стогін коханої жінки.
Спазм коханої жінки.

Тремтіння насолоди.
Сльози щастя.
Втамований голод.

Хліб із заслуженого борошна.
Сховок безпечного дому.
Гість, запрошений у дім.

Чесно зароблена копійка.

Вдячна рима.
Сердечний вірш.

Спокійна ніч.
Сон, що дарує сни.
Сни, а не кошмари.
Нежорстокий світанок.

Опанований страх.
Відміряний жест.
Рівний пульс.
Рішучий крок.
Особистий шарм.
Плодоносний стержень.

Міцна кістка.
Добра кров.

Сублімований біль.
Недаремна робота.
Неістеричний сміх.
Вишуканий смак.

Доля людини.

Життєдайний дощ.
Необтяжливий сніг.
Невідчутний мороз.
Тепла піч.

Ковток доброї горілки.
Запах троянди.

Мирний час.
Почуття згоди.
Швидка думка.

Поставлена мета.
Праведна смерть.

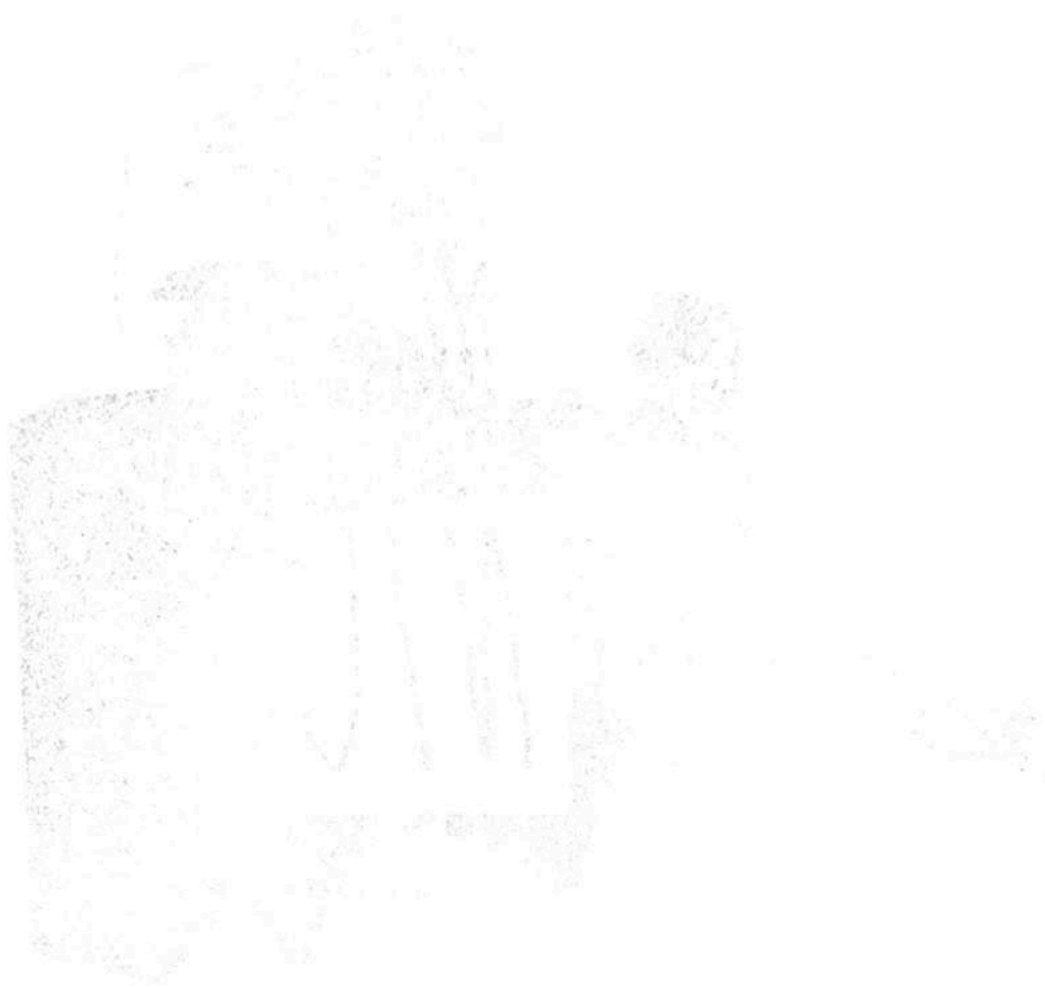
Не для мене.

На Новий рік 1970 р.

Незакінчений хрестовий похід

HERBARIUM XPOCTOMH ПОКИД

Блискавиця

1

Віршем росту до Тебе, яка про мене не знає.
Але я знаю про Тебе, а це означає, що Ти є.
Так міцно поєднана зі своїм існуванням,
аж безсмертна: тільки ваганнями живиться смерть.

2

Віршем росту до Тебе, яка існує на небі
вищому за те пасовище, де пасеться птах
мого погляду; куди не сягає акт
стрілистий рукоблудства і яснобачення.

3

Віршем росту до Тебе, якої не знає ніхто
з живих і мертвих. Я також ще не знаю.
Та вірш виростає наосліп щораз вище, міф
осяює нескінченна блискавиця серця.

Пісня про поета

Братство

Добра ніч дозволяє мені писати аж до ранку
невтомним пером крові на її таблицях,
які гортає вологим пальцем лагідного вітру.

І пишу, вірячи, що вистачить мені ще знаків,
співчуття з кожним братом, що на висоті
своєї самотності теж поволі висвячує.

І пишу, вірячи, що вистачить мені покірності,
коли світанок накинє мені на голову сірий мішок,
щоб змусити себе до великодушного терпіння.

Бо пишу, знаючи, що ніч виповзе з бідності
залитих водою кооперативних підвалів
і на зірки свої плащі повісить, щоб сушилися.

Я знову буду писати, а вони читатимуть,
водночас пишучи мені сердечного листа,
що буде промінитись їхньою високою кров'ю.

1968

Прохання

Дайте мені мітлу, аби я площу міську замів,
або жінку, щоб кохав її і запліднював.

Дайте мені вітчизну, щоб я оспівував
пейзаж або устрій, лаяв чи хвалив уряд.

Познайомте мене з людиною, щоб я побачив її велич
чи ницість і описав словами цікавими.

Покажіть мені закоханих, щоб я розчулився.

Пошліть мене до лікарні, на цвинтар комунальний,
влаштуйте мені виставу, змагання спортивні,
війну, жнива у селі, святкування у місті.

Або навчіть мене керувати автомобілем, друкувати на машинці,
змусьте до вивчення мов, читання газет.

А насамкінець дайте мені хоча б горілки, щоб я пив,
а потім блював, бо поетами треба користуватися.

Пісня про поета

Оскільки його постійно б'ють, як дитину,
поет зовсім не знає, що таке мистецтво,
затискає кулак поеми і б'є.

Б'є жінку, бо та підмивається,
бо давить прищі і фарбується.
Б'є свою дружину за те, що вона жінка.

І за те ж саме б'є свою матір.
І батька б'є за те, що він з нею.
Владу обплювує різкими віршами.

І товче вікна римою, і копняком
наголосу голівку ембріона у матці
так лупить, що мати сина впізнає

за ідіотизмом, з яким той народиться.
Поет займається й іншими справами,
але тоді він уже перестає ним бути.

Лист до невідомого поета

Jenseits von Gut und Böse

Ти, що винаймаєш кімнату в пенсіонерки,
 давно овдовілої, але з невивагим сексом,
 мусиш вигуляти її песика навіть тоді,
 коли починаєш писати нового вірша.

З одним стільцем, вузьким ліжком, буйною пліснявою
 твоя кімната незатишна особливо тепер,
 коли у вікно, що на північ виходить,
 стукає дзьобом морозу білий холодний птах.

Чи можеш ти хоча б чаю собі заварити?
 Чи можеш запросити дівчину в гості?
 Чи матір колись провідувала тебе
 у тій кімнаті, де зі стелі дивиться страх?

Чи ніхто там не порпається у твоїх рукописах?
 Чи не вимагають від тебе доплати за світло?
 Ці порожні пляшки з-під ницої горілки
 твоя господиня хіба не тримає за зле?

Твоею фортецею і вигнанням стала ця кімната,
 вежею над добром, злом і суспільством.
 Чи ти, бува, не пробуєш із неї утекти?
 З розпачливих чотирьох кутів, де п'ятий — смерть.

1968

Свідчення

1

Є у нас гори підземні, що
не сняться картографам навіть у
найпророчіших снах.

2

Є в нас джерела, сховані під мохом
туману; їх можуть відчути тільки спалені
горла спраглих.

3

Є у нас річки підшкірні, що несуть
кораблі, про які ще мало знає
королівський реєстр.

4

Зірці прихильні були б купини
язика, де прагла б вона, випряжена вже
з вуздечки сфер, упасти.

5

Є у нас штольні такі, де на дні
є інше небо антиподів, але
не знає пурпуру.

6

Є у нас смерті молодша сестра: хлібом
і сіллю з руки ми годуем її, щоб
ласкава була.

7

Є у нас правда: знаєш, що їй ти складаєш
вірша, який живиться кров'ю розпачливою
із сердечної рани.

* * *

Пану Яцекові Лукашевичу

Мій широкостопий мозок, що вийшов мені з голови,
пройшовши сотні миль, місяцем явним завис.

Мій блакитноокий зір, що попрямував за ним,
перемагаючи свою короткість, вінчає його із зорями.

А мій релігійний голод, що не зносить браку,
вигадує Бога, аби фоном для них був і рамкою.

І вже моє наївне чуття побожної гармонії
на повен голос радіє з досягнутої згоди.

І вже мій запеклий бунт, найкращий поет,
тишком-нишком гострить ножа об камінь серця.

1969

П'ять речень про волосся

1

Волосся сумне: мозок, сповнений
гордого безумства, не хоче дбати про нього.

2

Волосся притихле, коли грає космічно
мозок, розпилюваний довгим смичком сфер.

3

Волосся, яке випадає: хоч і гордий,
але голодний мозок поїдає цибулинки.

4

Волосся самотнє: немає мозку
ні на небі, ані на землі.

5

Волосся, яке тріумфує: відгадало,
що мозку немає, бо з'їли пацюки!

18.II.1970

Рукопис

I

Аркуш твоєї слабкості жорстоко і глузливо повен.
А ти безперервно змушуєш себе настирливо повзти
цією нудною Сахарою, щоб добратися до джерела.
Так відчайдушно вже облизуєш обвітрені губи.
А щоб тобі врешті чорнило висохло у твоїй чорнильниці.
А щоб ти знесилено вдарився лицем об сипкий пісок літер!
Бо що ж то за гординя, любов чи ненависть наказують тобі іти
вдзовж меандрів солоної крові, яка вже висихає?
Ти тонеш у поті в цій пустелі, щоб сіль тебе зжерла.
А в кінці ти ламаєш ніготь пера, і ось результат:
закреслені слова, закреслене життя, ненаписана
Смерть.

II

Цей аркуш, як хустинка або як твоя кімната: чотири
має кути, щоб дрібними стібками своєї крові ти гаптував
або щоб великими кроками уяви ти ходив
від слова до прислів'я, від коми до крапки.
Але про що тобі йдеться, що так постійно женешся
і ніяк не можеш добігти до останнього речення?
Що ти хочеш вишити, аж крові не шкодуєш зовсім,
на яку троянду має тобі вистачити тої пряжі?
Поглянь, добра ніч, що нужду ховала твою, закінчується,
щобетом першого птаха вже день насміхається з тебе.
Отже, забудь про аркуш, спи.
І смерть тобі напише Ніхто.

1970, лютий

Слова до пісні на останній день року

скільки смертей у шухляді
у шафі у рукавах плаща
стільки страху під ліжком
за дзеркалом за картиною

скільки віршів переписаних
скільки віршів порваних
стільки життя у чернетках
стільки надії в смітті

стільки сміття в смітнику
скільки захоплень дурних
скільки снів фантастичних
стільки злиднів ефективних

скільки горілки випитої
стільки легень виблюваних
скільки слів відкинутих
стільки шрамів фіолетових

стільки снігу за вікном
скільки крові пролітої
стільки глухого неба
скільки сліпого зору

стільки у крові неспокою
скільки днів у новому році
скільки у годиннику секунд
стільки мурашок по спині

скільки волосся на голові
стільки черв'яків у мозку
скільки в голові болю
стільки шлунка у горлі

стільки в роті несмаку
скільки огиди
стільки користі з хліба
скільки пожитку з лайна

Слова до вас не пишу, а пишу до вас

стільки сухих знань
 стільки знань безплідних
 скільки років змарнованих
 скільки пам'яті нудної

стільки віри фальшивої
 стільки страждань комічних
 стільки смішної туги
 стільки кохання порожнього

31.XII.1969

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас
 Слова до вас не пишу, а пишу до вас

Пісня про поета II

Поет пише про батьківщину
(мала горілка).

Поет пише про жінку
(мала горілка).

Поет пише (чиста горілка),
займається мистецтвом.

Поет пише весь ранок
(скільки горілки).

Поет пише після обіду
(багато горілки).

Поет пише увечері, вночі
(гектар горілки, як каже
Б. Антонович, капітан міліції).

Поет п'є
(шкода слів).

Щось більше за слова

Болить мене голова як у Всесвіті,
так і на Землі — можливо, відрубають?

Болить мене серце як удень, так і ночі
нудної — невже відчуло бензиновий укол?

Болить мене долоня, коли пишу вірша чи прозу,
і коли підтираюся теж, — відсічуть ножем?

Болить мене нога, хоч дівчина
знає, що не танцюю, — вирвуть із заду?

Болить мене голова, серце, долоня, нога
так, ніби вони є чимось більшим за слова!

18.II.1970

Пісня з найвищої вежі

Груди проколені в'язальною спицею
має моя дружина. І він усе ще їй радіє,
і все ще обожнює тіло її криваве кат.
Кухонним ножом стегна грубо стругає,

і обпікає стопи, і обпалює литки.
Витягнув колінні чашечки. Вени зі стегон.
А тепер кривим ударом розрізав живіт
і на виделку понамотував кишки.

І далі шукає. Намацавши, відкрив
куприк і відрубав його.
І манікюрними ножичками піхву
препарував. І вишпортав очі.

І закидає в м'ясорубку обидві
сідниці. І відомо навіщо
кров розмазує по склу, а кожну
її волосинку розтинає начетверо.

Бо твердо вірить, що таки знайде.
Таким терплячим катом
може бути тільки поет.
Я знаю його. Зветься він Рафал Воячек.

1969

Троянди

На іменини Рафала Воячека

Хтось,
хто кохає,
не є тим, що
помре.

І хоч він знає, що смерть таємно
щось там випитувала навіть у священиків
і сержантів поліції,
вірить.

Хтось,
хто вірить,
не є тим, що
жебрає.

І хоч його болять всі рани, різані
сокирою світла аж до мозку кісток,
він, ковтаючи своє повітря,
чекає.

Хтось,
хто чекає,
не є тим, що
купить.

І хоч він відмінює ім'я своєї заслуги
за порами року і фазами місяця,
гірка сіль поразки осідає на його
губах.

Троянди

смерть
над Азією хмара
на кінчиках волосся фосфор
зоря
на зворотному боці долоні
між долонями кульовою
блискавкою але коли сплю
втікає мені
крізь нутрощі до Польщі

друга
троянда легень
болить суха
кров дихання
я на колінах
мию промежину
сміється мені сперма
вже й Земля
обертається
проти мене
а довге серце
за вікном
сліпий прапорець

І.1967

У подвійній особі

Не сплю,
але Він також не спить.
Слухаю,
але Він також слухає.
Чекаю,
але Він також чекає.

Я терплячий,
але й Він терплячий.
Я дихаю,
але Він теж дихає.
Бачу Його,
але й Він мене бачить.

Не боюся,
але Він також безстрашний.
Закурюю сигарету —
Він також самокрутку потягує.
Їм яблуко —
Він теж щось собі гризе.

Мовчу —
Він також мовчить.
Пишу —
Він також на коліні.
Мастурбую —
Він робить це не менш вправно.

Коли гримаси роблю,
як же ж кривиться.
Рухаю вухом —
ах, як Він уміє рухати.
Кляну пошепки,
але Він навіть ніби й майстерніше.

Отже, я сміюся,
але Він насмішкуватіший.
Відчиняю вікно —
Він відчиняє друге.
Болить мене живіт —
Він псує повітря.

Нуджуся —
Він позіхає.
Читаю —
заглядає мені до сторінки.
Думаю —
Він займається телепатією.

Витягую шмурдяк з-за ліжка —
випиває.
Співаю
в дуеті з Ним.
Ригаю —
Він раніше за мене в Ризі.

Одягаю сорочку —
Він застібає запонки.
Одягаю штани —
Він затягує пояс.
Взуваю черевики —
Він зашнуровує.

Коли виходжу,
Він теж виходить.
Коли приходжу —
уже на мене чекає.
Перепрошую: чи Ви також
вмираєте?

Вітчизна

Мати мудра, як вежа костелу.
Мати більша за саму римо-католицьку церкву.
Мати довга, як Транссибірська
залізнична магістраль, і, як Сахара, широка.

І побожна, як партійна газета.
Мати прекрасна, як пожежна команда.
І терпляча, як слідчий офіцер.
І зболена, як у пологах.

І правдива, як гумова палиця.
Мати добра, як пиво живецьке.
Груди матері — дві побожні стограмівки.

І дбайлива, як буфетниця.
Мати божественна, як Королева Польщі.
Мати чужа, як Королева Польщі.

1968

Вигодовую цей біль

Вигодовую цей біль
для того, напевно,
щоб переписати
цього вірша на обрізку
добре видубленої
шкіри
моєї матері.

А як вона кричала,
коли її обдирали.

До живого м'яса,
а потім делікатно,
щоб не пошкодити
тонкої сітки вразливості,
відділяли м'ясо.
Є такий китайський спосіб,
треба визнати:
добре придумано.

1965

Мімікрія

Пані Барбарі Біттнерівні

Справжньою є майстерність смерті, яка вигадує
щораз інші форми свого існування:
вони лишаються безсмертні, коли вона вже змінює,
як природно ритм долоні, що пише,

змінює ненавмисне рішення крові скрупульозно
рахувати акценти дихання; як змінює костюм
танцівниця під час антракту, дивлячись скося
у дзеркало лише для того, щоб перевірити застібку

на ліфчику, а не споглядати нагоди професійної
обличчя; як плинний неспокій поета
знаходить урешті звільнення при кухонній

раковині, де на краю відверто сидить вона,
розчепірівши ноги, на пам'ять вирізьблена в мозку
секунда жадання, так смерть змінює обличчя.

Березень 1968 р., Кудова-Здруй

Непристойна балада

* * *

тіло твоє — моя скульптура із глини голоду
вирізьблена фантастично чутливим різцем
прецизійною долонею пульсу прекрасною
лампою серця повною мірою чудово освітлена

коли парує невидимим світлом тепла
твоя шкіра здається такою плинною
я бачу миси сосків стягнуті параболою
стрімкої веселки незнаної мені за тою брамою

ще ближче обличчя але й кулачок п'ятки близько
коли ти піднімаєш ногу довга перспектива
безкінечної щиколотки стегна завдовжки з милю
скільки метрів губ треба мати щоб цілувати

Мусиш завжди боятись троянди

Мусиш завжди боятись троянди, що є вустами
рани, яка постійно в тобі кровоточить.

Бо, хоч шукаю, язиком тебе я не вмю, гола:
скажи мені, що боїшся, і я повірю, що ти існуєш.

Ти, що є в собі, тіла свого свідомо,
— тіло є віконницею, звідки вітер легковажним жестом

несвідомої долоні може виштовхнути шибу крові,
— і вже в сусідньому повіті впаде заметіллю

вогню, що повипалює очі новонародженим,
а осліплі з розпачу матері полисіють.

Тож скажи, щоб я хоч волоссям відчув.
Нехай хоч шкіра швидким шепотом тремтіння скаже

губам, чи ти ще мешкаєш у цій грузькій особі;
поки я ще не перетік крізь неї цілком, скажи.

Двоє

Хоч ще не знають одне одного, знаються наперед.
Однаково відчувають огиду,
але тіло саме підмовляє.

Її волосся сплітається з низькою хмарою,
коли вона каже: насрати мені
на славу поета.

Небо вже знає, чим буде, коли застане їх
разом: смерть на Місяці
— глисти їм вийдуть із кишок.

Урешті кожен з них буде спогадом по собі,
двома кульовими блискавками,
що кружляють.

Липень 1967 р., Казимеж над Віслою

Той третій

Коли я входжу до твого дому, хто ще входить
зі мною, що ти, вітаючись, оглядаєшся по боках?

Коли ти стіл накриваєш і краєш хліб,
кого ще запрошуєш, аби сідав їсти?

Для кого, коли розстібаю ліфчик тобі
і торкаюся твоїх грудей, ти здригаєшся ненароком?

І хто тебе голу — рану, яку мій погляд зцілити
не може, тільки болиш чимраз дужче — крім мене, бачить?

Непристойна балада

Пану Вітольдові Недзвецькому

Чорна і черні вірна та зоря волохата,
що мускусним світлом, сіллю в оці, носі йому є.
Солоний хребет болю, коли в позі ембріона
він мацає отвір язиком.

Першерон жадання, роздутий голодним
молоком, копитом б'є. Але вагається раптом,
охоплений мудрістю в сідлі, і вже з коня злізає
герой, що був конем.

Сліпа паличка інстинкту поганяє коня,
коли хвіст пилюку на ринку в Брюсселі вже змітає.
Зоря, якої торкнулася губа жадання безглузда,
вже починає розовіти.

І враз грузька троянда поглинає половину коня,
а герой пізнає щастя, коли спокійно
може — вільний уже не взивати до мужності —
сісти Бельгії на коліна.

1968, 12.XI

Пролог до вільного мистецтва

Знову музика

Знову музика: хтось думає про нас так інтенсивно,
що серце втрачає пам'ять і б'є у другий бік.
І знайомий, хоч завжди несподіваний, лях
спричиняє те, що наші тіла віднаходяться знову.

І знову переляканими губами Ти просиш вправно
моєї милості і лікуєш мій прокушений язик.
Холодним ногам Ти дозволяєш, щоб ними правив страх,
бо знаєш: якщо довіришся, спосіб знайдеться сам.

І знову Ти найпильніше охоча і найслухняніше
вірна цьому забуттю, яке жертвує
Тобі музика: виклик, щоб кров'ю вторити їй.
І знову для своїх потреб нас здобуває смерть.

Сторінка

Час розповідається звуками секунд,
кожна година — то пісня епічна.
Повір: не можна ночі написати,
навіть стисло — забракне паперу.

Навіть якщо доценту вирубати ліси,
з усіх поляків зняти одяг,
і перемолоти запаси бібліотек,
і перестати друкувати пресу.

Але ти все одно не засмучуйся,
бо все ж побачиш ту єдину сторінку,
в якій цілком поміститься ця ніч,
— коли на світанку заглянеш у дзеркало.

1969

Благовіщення

Голос, якого ти не чуєш: товста вушна сірка
оглухлої тиші у вухах, і найвищий пагін
розквітлого голосу не проб'ється крізь неї.

Голос, якого ти не чуєш: сліпа блискавка
зворушеного сорому стать Тобі відмінняє.
Троянда, перш ніж у лоні зійде, на щоках загориться.

Голос, якого ти не чуєш: довго ангели
несли відлуння, що чимраз ближчало, ганками,
аж поки останній не зупинився на порозі Твоєї статі.

Голос, якого ти не чуєш: однак він почутий
іншим Твоїм вухом, бо трепіт у долонях відчуваєш,
урешті перша жінка між дівами.

Пролог до вільного мистецтва

Тіло тішиться собою, а вогонь полум'ям,
ще осібні вони, та вже, іскрячись, відчувають зв'язок,
і народиться припис моральності, смерть,
що викристалізувалася в дим із палахких легень.

Полум'я ще тріскою тішиться, насіння
ще жінка жує, ти позичив їй,
щоб з лишком отримати чотири кілограми м'яса,
з мозком, плачем, нутрощами й аби був син.

А коли отримаєш, то викинеш матрац на смітник,
вогнищем, що сягатиме аж до неба, його замінивши,
і наслиненим пальцем перевіривши напрям вітру, на дим
поглядаючи, вистукаєш пульсом чистий ритм еклоги.

Еклога

Сніг виріс уночі: убогий ранок
світиться рясно свіжим пурпуром.

Аж до найвіддаленішого кордону ранку
ідемо, бредучи у ньому по пояс, як у житі.

Нарешті з підвітряного боку замету, в ямі,
розрахованій на ширину двох тіл,

наш погляд вихоплює пару закоханих,
коли він у неї кохання засіює — озимину.

На замерзлих обличчях вже відчуваємо теплий
зблиск їхньої наготи, від якої тануть сніги.

І настане весна тоді, коли крик
новонародженого розбудить замерзлих птахів.

Вулична пісня

Лице

Щоб я міг розпізнати його й аби повірив,
блискавка різьбить лице в брунатному повітрі.

Але щоб не злякався, що воно надто виразне,
спочатку то не лице, а тільки груба маска.

Але щоб не боявся, що не побачу всієї його
фантастично загрозливої і абсолютної краси,

дано мені докладне приховане сонне знання:
оскільки буря триває далі, значить, точно побачу.

1969

Вулична пісня

О ранній годині,
але не різкій, як крик
новонародженого,
а тільки нудотній, як умирання,
що тому, хто йде, навіть
відголос моїх злиднів
посеред світанкових будинків,
здавалося, не виникав,
хоч зазвичай голосний,
не було мені холодно,
хоч повертався я із чергування,
відправивши поїзди
до Ultima Thule,
а також приміські,
вже навіть не переймаючись
примусовістю повернення
до закислого відчаю
кімнати, яку винаймаю,
знаючи тільки, що залізниця
завше має безперервність сезону,
і коли я отак повертався
без радості роздратування,
вже майже байдуже
проходячи повз дзеркала,
повз такі ж байдужі шибки,
і не промовляючи до себе,
і не відчуваючи, як печуть
опухлі стопи,
бо випив перед цим
маленьку пляшечку
дешевого одеколону,
щоб змусити серце
битися жвавіше
задля подолання
цієї моєї сумної дороги,
і коли я ввійшов на ринок
і йшов далі, не звертаючи уваги
на його архітектуру,
оспівану в кожному

шкільному підручнику,
тоді, власне, сталося
те, про що тепер хочу
розповісти, дбаючи про деталі,
снуючи пильну літанію,
отож коли я вже майже проминув
ринок із ратушею,
до якого навмисно
прямують паломництва
шкільних екскурсій,

коли

я пройшов перед вітриною
крамниці чоловічого одягу,
за якою стояв Чорний,
обернений у манекен,
і правив усім,

тоді:

скільки каміння в бруківці
— так я подумав собі —
скільки каміння в бруківці,
стільки жінок я побачив,
стільки жінок я запізнав
на цьому пустому ринку.

І всі були Панею.

У Вроцлаві, 29 квітня 1969 р.

* * *

Життя роїться шибамі, щоб розбити головою
і вскочити просто в уста Королеви.
Життя роїться зірками, що нищать очі,
гніздяться в лампі і в мозку.

Але це не шиби з цукру, ані ковдри.
Але це не Королева, що має чуття
пестоців і плює на брук в калюжу крові.
А це зірки, що сміються триповерхово.

5.V.1969

Певне знання

Знаю: спершу око щовечора народжує зорю.
Знаю: потім дуже далеко кров у тій зорі мешкає.
Знаю: ти, що є своєї крові флігелем,
долоню посилаєш, рукописний шлеш мені лист.

Знаю: моя долоня не спізнає смаку твоєї долоні.
Зоря та падає вже: прибиває до землі.
Бачу: лежить прозора, як тінь рукавички.
Зоря догорає виразно на лінії життя.

Знаю: лежачи в колії горизонтального тіла,
ти відчуваєш, як сковає мороз Схід із Заходом тіла.
Другою долонею з-перед очей відсунеш повіку
неба і побачиш чорну троянду своєї смерті.

Від'їзд

Знаю: якщо колись ти вийдеш мені з-під повік
постаттю, нарешті цілком як з води,
голою, тоді я не зможу покликати тебе
так, щоб не викликати собі смерть із троянди.

Але це може бути добра смерть, якщо ти матимеш
промежину, яка засяє мені над головою, ніби день,
і матиме смак туманності з найглибшого підвалу
неба — і білий запах подорожі.

Бо коли побожним язиком я знову торкнуся,
то почую у вухах гуркіт Землі, що
осуватиметься. І не знаю, що зробиш, коли,
заплющивши очі, я відлечу на Венеру разом з ліжком.

1967

Гротеск від'їзду

Вже замість мозку в мене троянда палає:
хірург, який це зробив, напевно, був деміургом.

Руки я притиснув до боків; мудрий
майстер вправно відігнув елерони долонь.

При реакторі живота, де вариться
нуклеарна сила, фізики на сторожі.

Астрономи розрахували пряму
траєкторію. Венера вже підмивається.

Та все це ні до чого, бо знову хтось мені ступні
великими цвяхами прибив до підлоги.

1970

Бар «Пекло»

Два чоловіки перед баром.
Бар «Пекло», неон.
Проходить жінка з червоними аксесуарами.
Черевички, сумочка, рукавички.

Жінка пахне небом.
«Паризький вечір».
Чоловіки закурюють сигарети.
Повертаються до пекла.

Краса барів безкінечна.
Як і краса жінок.
Чоловіки оглядають один одного.
Жінка всередині них ворушиться.

17.IV.1968

Голос жінки (з невідомої поетеси)

Насильство

Моє тіло саджене на кіл.
Промінь болю тканини мені запалює,
які тягнуть коні, впряжені
до ніг. Добра трава простирадла.

Ніколи ще не ріс такий крик
крізь стелі у глухі вікна неба.
Тепер чують усі: я сьогодні
з Твоєї ласки справдешня жінка.

Поваленою вже назавжди навznak
я хочу лишитися. Кістка болю вже в горлі.
Нехай ніколи не закінчується насильство.

І на всю свою довжину кіл нехай стане
хрестом, щоб заякоритися в мені.
Я вірю: мій крик камінь неба чує.

Дослідження

Тіло моє, терпляче спочатку, тепер уже страждає через свою величність, марнотратно зайву, коли Ти, примруживши очі, наказуєш собі не дивитися, але оглядаєш його, ніби тіло покійниці.

І вже відчуваю прикру поважність своїх грудей, і знаю: без Твого захоплення тіло моє як букет, з якого випарувався запах і опали пелюстки. Нараз моя кров, завстидавшись, горбиться в мені.

Але вірячи, що Ти не кривдиш мене навмисно, я стримую себе, щоб не зробити жодного жесту: не розумію Твоїх міркувань щодо праху.

Дозволяю тілові далі світитися лампочкою, блиском відкритим, але вагаюсь уже, чи не було б краще відразу розплакатися.

Прохання

Зроби так, щоб я могла роздягнутися ще більше.
Останній листок стиду вже давно я відкинула.
І найтоншу згадку про сукню також уже змила.
І хоч когось оголенішого за мене, голу,
Ти, напевно, не міг мати, зроби так, щоб я повірила.

Зроби так, щоб я могла відкритися ще більше.
Ти вже так давно не проникав у найглибші пори моєї шкіри,
аж не віриться, що колись Тебе могло там не бути.
І хоч я не вірю, що може бути хтось відкритіший
для Тебе, ніж я, зроби щось, відкрий мене, роздягни.

Джерело

Мій бідний, як Ти вмієш не просячи весь час просити,
щоб дали Тобі все, — аби не мусив більше жити.

Мій бідний, Ти ж досягнеш найживішої рідини,
коли Місяць стоятиме в зеніті статі — крові.

Гімн

Коли я давлюся Твоєю наготою,
тоді і славлю кістку Твоєї наготи.

Хрест

Я — горизонтальна,
Ти — вертикальний.
Ти — гора,
я — долина.
Я — Земля,
Ти — Сонце.
Я — щит,
Ти — меч.
Я — рана,
Ти — біль.
Я — ніч,
Ти — Бог.
Ти — вогонь,
я — вода.
Я — гола,
Ти — в мені.
Я — горизонтальна,
але не завжди.
Ти — вертикальний,
але до часу.
Я — вертикальна
гора оргазму.
Ти — горизонтальний
при мені.

Жіночність

Бути чоловіком полягає в тому, щоб бити жінку,
погоджуюся з Тобою і підставляю щоку.

Коли наступного разу клянеш мою матір,
я уважно слухаю, уважно киваю.

Про мене переважно кажеш погане,
кажу, що маєш рацію, коли мені це переказують.

Коли роздягаюся з найкращим наміром,
смієшся з малих грудей, худих стегон.

А я дозволяю Тобі насміхатися, сама вже сміюся,
шрам від апендициту і справді огидний.

Ідеш кудись — не питаю, коли повернешся,
повертаєшся — не питаю, де був.

Дивуєшся, коли кажу, що кохаю Тебе,
адже це означає: я вже завчасно вдова.

* * *

А ще я жінка. Постійно змушуєш мене бути нею.
Не погрозами. Ти сильніший за мене
слабкістю, яка зворушує пульс моєї жіночності,
що хоче вже замерзнути.

А я справді не знаю значення тих слів.
Жінка і жіночність. Щось та й значать вони для Тебе.
А я вже стомилася від писання поеми
постійно гвалтованим тілом.

Я вже хочу бути поетесою. Писати авторучкою
на звичайному аркуші. Не на аркуші простирадла.
І раз на тиждень задовольняти тілесну потребу
для того, щоб писалося краще.

Кохаймося

Кохаймося. Ти знову безперервно смерть мені сни.
Твоя ж хай дихає весь час моєї статі ротом.

Поема моєї меланхолії

Жіночі рими липневої ночі

Зоря, повна жалості, висить понад світом,
вливає холодне молоко до обпалених горл.

Матір молода під блузкою груди важкі ховає,
смоктати зорю своєму немовляті дозволяє.

Пияк, що хвилю тому погрожував небу,
уже про те забувши, теж рота роззявляє.

Поліціант уже не думає про устав,
шапку тримаючи, щоб йому не впала, п'є.

Спрагли редактори при телетайпах
нехтують останні новини з Китаю.

Вже навіть коханці не впиваються
собою, лиш до зорі уста повертають.

Хоча й соромляться самих себе, та п'ють
навіть ті, що живуть зі спраги: поети.

1969

Пісня старого місяця

Я старий місяць, я не знаю свого батька.
Я старий місяць, я не знаю своєї матері.
Я старий місяць, я завжди був старий.
Тільки молоді дівчата старіші за мене.

Печерний, єгипетський, готичний і польський,
я старий місяць, я Твій кошмар.
Я ходжу Твоїм дахом, я живу у Твоїй крові,
я освітлюю Твої сни.

Тільки молоді дівчата старіші за мене.
Місяць — це лунатик. Міцкевич — це жінка.
Ти ніколи не була молодою, і нічого не вдієш.

Смерть — це кома в реченні Твоєї долі.
Я старий місяць, невідмовний у жалобі,
якщо на поминках є алкоголь.

1969

Поєма моєї меланхолії

По-перше:

мати не є матір'ю, а тільки прикидається нею.

По-друге:

батько не є Богом, а лишень чужим чоловіком у літах.

По-третє:

Місяць — це лунатик (то з якогось вірша).

По-четверте:

Міцкевич — це жінка (теж із мого вірша).

По-п'яте:

погода — це стара діва.

По-шосте:

сонце до ока впало мені.

По-сьоме:

у поліціанта замість обличчя свисток.

По-восьме:

у Марини гладенький задок.

По-дев'яте:

життя нічого не варте.

По-десяте:

може, варте вірша?

По-одинадцять:

змова (...) ¹ проти автора.

По-дванадцять:

моя стигма, що ніколи не гоїться.

По-тринадцять:

мої еволюції.

По-чотирнадцять:

мої полюції.

По-п'ятнадцять:

моя бабця по лінії батька, за словами матері,
курва сифілітична.

(Закінчився аркуш).

(На звороті).

По-шістнадцять:

герой, що їсть гівно.

По-сімнадцять:

вечір моєї поезії, який не відбувся

¹ Текст нечитабельний.

- і тільки через це не закінчився
скандалом.
- По-вісімнадцяте:
інший вечір закінчився скандалом.
- По-дев'ятнадцяте:
один поет, що сидить у в'язниці.
- По-двадцяте:
другого поета вигнали із Землі.
- По-двадцять перше:
батьківщина — це ненависть, і візія, і сперма.
- По-двадцять друге:
товариш,
з яким п'ю горілку.
- По-двадцять третє:
Художник, а отже, не Вбивця.
- По-двадцять четверте:
Кафка у «Щоденниках» задумується над тим, що
було б непогано час від часу їсти
м'ясо.
- По-двадцять п'яте:
про польських євреїв.
- По-двадцять шосте:
.....
(Крапки, бо нецензурне).
(Аркуш закінчився остаточно).
(Нетерпляче шукаю чистого аркуша,
нарешті знайшов).
(На новому аркуші).
- По-двадцять сьоме:
дружина мого друга і її старання.
- По-двадцять восьме:
щоб утримувати дім, себе, чоловіка, двійко дітей.
- По-двадцять дев'яте:
фотографія у часописі, що вразила мене
(«Газета Роботніча», недільний випуск за 30 листопада 1969 р.).
- По-тридцяте:
одна цитата

(Ш. Бодлер: «Mon coeur mis à nu», LXIX).

По-тридцять перше:

редакція на високому поверсі.

По-тридцять друге:

Яцек Лукашевич сказав, що можна йти не боячись,
бо подарів немає.

По-тридцять третє:

згадати той сон.

По-тридцять четверте:

висмоктати з дівчини кров.

По-тридцять п'яте:

чи варто лікуватися від алкоголізму?

По-тридцять шосте:

поет без вітчизни.

По-тридцять сьоме:

кого я образив учора?

По-тридцять восьме:

нікого, бо я був хворий.

По-тридцять дев'яте:

тож чому мене побили?

По-сорокове:

ага, напевно, мені це снилося.

По-сорок перше:

падає сніг.

По-сорок друге:

чи не бачили ви десь Воячека?

По-сорок третє:

Христос, єдина зірка, на яку орієнтуються полюси.

По-сорок четверте:

я шукаю його з давніх пір, ви ж мусили
бачити його, він такий великий.

По-сорок п'яте:

сумний лист від одного актора, мого брата.

По-сорок шосте:

поворожу собі на Паскалі.

(Перегортаю аркуш).

(На звороті).

По-сорок сьоме:

єдина тема Письма — любов.

По-сорок восьме:

заварити собі каву.

- По-сорок дев'яте:
відсутність рими як спецефект.
- По-п'ятдесяте:
Гласко помер у червні.
- По-п'ятдесят перше:
у червні,
як завше, я пив
(«Асторія», Закопане, вул. Дрога до Бялого).
- По-п'ятдесят друге:
чи я молився?
(Продовжу за хвилину, бо господиня
покликала мене до телефону).
- По-п'ятдесят третє:
телефонував Художник щодо обкладинки.
- По-п'ятдесят четверте:
щодо обкладинки до моєї «Іншої казки»
(видавництво «Ossolineum»).
- По-п'ятдесят п'яте:
іду попісяю.
- По-п'ятдесят шосте:
товариш, який лікувався від тієї ж хвороби.
- По-п'ятдесят сьоме:
рудий песик на снігу.
- По-п'ятдесят восьме:
обдумати питання поезії.
(Оскільки аркуш закінчується знову, то це нагода
перерватися на якийсь час, проглянути написане,
прочитати собі вголос, а потім ще
раз обдумати питання поезії).

3 грудня 1969 р.

Початок вірша

Смерть...

(Де ж це бачено, щоб з такого слова починати вірш?
Чи не краще одразу ж
повіситись?)

1969

Кінець поезії

Кінець поезії мусить бути в темних сінях орендованої кам'яниці, що смердить капустою і туалетом.

Мусить бути несподіваним благословенням ножа під лопатку або лома в скроню, коротким, як амінь.

Або мусить бути тінком неба, що розігналося.

Кінець поезії мусить бути швидший навіть за думку крикнути, бо це могло б означати бунт чи жаль.

Кінець поезії мусить бути неграматичний.

Фуга

Хтось аплодує, по блясі б'є, але голову не виставляє.
Хтось ніж завзято гострить, чую, як ніж хихикає.
Хтось варить пиво для мене, аж діжка булькоче.
Хтось вирок пише, перо скрипить, папір позіхає.

Хтось біжить, хтось підкрадається, а я не смію дихати.
Хтось дула чистить і на дулах грає.
Хтось вогнище розкладає, лою підливає, тріски п'ють.
Хтось труну збиває, по пальцю потрапляє, лається.

Хтось усміхається, шкіра тріщить, губа тріскає.
Хтось закурює сигарету, а я ковтаю дим.
Хтось аплодує, по блясі б'є, але голову не виставляє.

Хтось шибу розбиває, палить шмаття, а я задихаюся.
Хтось вирок закінчив писати, перо заховав, папір узяв.
Хтось уголос читає, звуки ковтає, а мене вже немає.

Чи то вже...

Не золото, я це вже знаю, але хто чи що так світиться там,
що темний хрущ погляду летить на нього крізь простір
непевною дорогою?

Чи то вже та зоря: ще не назване сонце,
про яке знаю — щоб його назвати, треба в мові
народитися заново?

3.II.1970

Незакінчений хрестовий похід

Кінець світу

Це могло трапитись у вівторок або в п'ятницю,
можливо, також у понеділок або в середу,
так само у четвер, суботу чи неділю,
у січні, але також і в липні, погодьмося,
що це не так вже й важливо,
тисяча дев'ятсот шістдесят, здається,
якогось там року, вранці або після заходу сонця,
рівно опівдні або опівночі,
може, у сонячну погоду, може, у дощ або заметіль
на власному поясі повісився
на чомусь придатному, як-от труба бойлера,
двадцятискількисьтамлітній закінчений алкоголік
Рафал Воячек, син
Едварда і Ельжбети з дому Собеських.

1970

Балада про страх

До нас наближається
страх: має лице
зі снігу зеленого, як фосфор або кістка
трухлявого дерева.

Вкладає нам до рота
долоню, і вже
ми їмо її, висмоктуючи, мов бурульку, сік,
що прямує до серця.

Дає нам напитися крові
своєї і мозку кісткового,
мусимо виїсти йому мізки із черепа, поки дно
об зуби не заскрегоче.

Ми знаємо, що то
кров, яка не
приймється у наших венах, аби могли нею
дихати вдосталь.

Ми знаємо, що то
кістковий мозок, отруйний,
як кров, — від нього наші нутрощі вголос
волатимуть: зрада!

Але страх, як і біль,
не бути вже
не може: немає нас без нього, а він
без нас не страшний.

Чому немає танцівниці?

Пані Аліції Реневиц

Чому немає танцівниці, що танцювала би наш смуток,
хоч музика й кружляє, шліфуючи паркет для неї?
Чому нема тієї, що танцює нам ім'я нашого відчаю?

Чому немає материнської, що танцювала б нам казку
до сну; і чому ві сні, що танцює нам наші провини?
Чому її нема у пам'яті, що танцює нам народження?

Чому нема хороброї, що танцювала б на ливні
сонячного проміння, яке падає просто в очі?
Чому нема тієї, що танцює на місячній естраді?

Чому рішучої немає, що танцювала би вагання?
Чому немає танцівниці, що танцювала би задарма?
Чому нема тієї, що ефективно танцює світло у темряві?

Чому немає безсоромної, що танцювала би нам гола,
зодягнена лиш у вуаль засоромленого погляду?
Чому немає тієї, що танцює на наших болісних віях?

Чому немає спокійної, що танцювала би наше безумство?
Чому немає неминучої, що танцювала би випадок?
Чому немає тієї, що танцює під шум поривчастого вітру?

Чому немає танцівниці, що танцювала б нам завжди,
танцювала б нам вірші і позови, крик, плач і сміх?
Чому немає тієї, що танцює нам наші життя і смерть?

Ті дівчатка

Ті дівчатка в сукнях до першого причастя
живуть собі і не бояться ні Бога, ні дощу.
Ще не падає дощ, і бігають вони собі, не гублячи свічок
і пильнуючи за своїми сумочками та хустинками.

Підколінки в них такі білі, коліна чисті,
і дівчатка ще живі та безстрашні, хоч священик
і знає, що весь ранок робив —
облатки скроплював отрутою від комах.

5.V.1969

Вогонь

Вогонь

— і кінь, породжений з вогнища,
копитами з попелу висікає тишу.
А на коні дівчина: у тишу дихає
мелодією...

І ми біля вогнища, слухаємо,
не можемо не вслухатися у той голос.
Дівчина персами — полум'ям
вибухає...

VIII.1968

Наші жони

Нездорові ці жінки; на пасовищах їхніх тіл,
розтоптаних поразкою, ще наші поразки пасуться.

Недобрі ці жінки: переживають наш страх,
і їхнє терпіння постійно потрібне цьому страхові,

тож, буває, його не вистачає для нас. Жінки
сумні, бо надто дорого їм вартує наша радість.

Ми кажемо, що вони дурні. Але це хамська брехня,
така болісна для тих, які відмовилися від

того всього, що ніколи не надто самовпевнену
нашу мужність могло б образити, і навіть від права

— але їхнього тільки — хотіти нас мати інколи й для себе.
— Коли якась із них іноді бідним тілом наважиться

дорогу до світу нам заслонити, то погано закінчить —
синцем під оком. Ех, ті пані, наші вбиральні!

Хихикання

У траві снігу зелені очі звірів снігових,
про яких ми знаємо
лиш те, що вже нас поїдають.

Петляє їх рухомий голод, і це наша
смерть, що пересувається
з нутрощів дна до черепів.

Тягнуть хвости за собою, як ми колись
тягнули гілку ялиці,
щоб обдурити погоню.

І даремно їхнім слідом хоче іти наш сліпий
інстинкт самозахисту
— смішить це їх,

бо весь час у їхньому гавканні, що хижою слиною
захлинається, ми чуємо
— хоч і ненавмисне — хихикання.

Незакінчений хрестовий похід

Лишилося ще той Останній Вал
перестрибнути. Сьому гору. Воду сьомої ріки
вже майже пили коні. Коли ми якраз мали
попустити їм віжки, вони по животи загрузли.

Але це не вина першеронів. У ритм
дишла не тільки крил, а й навіть пам'яті ефірної
Кінь позбутися міг. Дивиться жаль йому з очей. У молоко
кров, що ферментує, скоро жили йому розірве.

Але що це — бачимо, що вже вони у сніг, у землю
цілком провалилися. Приклавши вухо до землі, чекаємо,
коли з іншого боку земної кулі дійде крик. Ми впевнені,
що вже вони до Бельгії перетекли. Підемо далі.

Якого не було

Михайло Кучер

Молитва героїв

За наші марення і за наші злидні,
за ствердлість в нашому безумстві

і за голоду нашого крик голосний,
за дім наш, який покинули сні,

за нашу мову, дуже белькотливу,
за відчайдушно безглузде кохання

і за нікчемність усяких наших робіт,
за кошмар ночі і за безсоння дня,

за наших вчителів безпомічних і сумних,
також за суддів понуро жорстоких,

за бідних матерів, які згасають
через наші провини вільні й невольні,

за наші серця, набряклі печінки,
за наші губи потріскані, шорсткі,

за руки, що фатально тремтять,
також за мізки у даремній муці

і за ці легені без повітря,
за страх безсонний, за кошмарний годинник,

за все, до чого маємо стосунок,
молимося до тебе, іронічна Пані.

Нотатки з однієї смерті

* * *

живу не бачачи зірок
говорю не розуміючи слів
чекаю не рахуючи днів

поки хтось проб'є цей мур

Мусить бути хтось

Мусить бути хтось, кого я не знаю, але хто заволодів мною, моїм життям, смертю; цим аркушем.

* * *

Злодій надії, понурий світанок,
якби хоча б сигаретою затлів:
сонце встромив між губи хмар,
то я б погодилася — хай насміхається

з крові, що лежить даремно навznak,
сумної, як світанковий асфальт
забороненого шосе або як поверхня
закритої акваторії, що схожа

на забутий більярдний стіл;
але він не переймається
спротивом і знову приносить
переповнений розпачем мішок.

* * *

Небо ставить мені на груди свою важку ногу,
гіпсовий кляп хмари до рота вставляє.
Зроби, крові, перш ніж голос мені вийде вже через вуха,
так, щоб я встигла проказати хоч цей чотиривірш.

Смерть ще не знайшла належного виразу

Хоч перший сніг уже падає,
моє волосся і далі росте.

Повість зимової ночі

Іде дівчина сонна, і темна в неї кров,
іде рівниною білою — чистого аркуша снігом.
Веде її хибна зоря, що горить в її крові,
несе її повість дороги.

Іде дівчина, і як довго вже йде,
та в авторучці інший — довший часу пульс,
зігрітий побожною долонею, не замерзає навіть
тоді, коли час у годиннику.

Тож іде дівчина, і дівчина вона весь час,
попри те, що стосик аркушів списаних росте.
— Якщо, буває, Місяць на зло зорі поселиться
у крові, стече по ногах,

так іде — не зважаючи на кордони мита,
вірна тільки своєму сліпому коханню — аж поки
темну плямку засохлої крові знайде на світанку
автор на простирадлі.

Грудень 1969 р.

Якою я б хотіла, що б ти мене написав

Нага, як гола сталь, чиста, як нага вода,
неначе явна кров жива, проста, як правда ясна,
сама, як Бог один, як сама Венера єдина.

Нага, як слово «кохаю», виголошене в натовп
загальних слів, ясна, неначе римський синтаксис,
вірна, як Твій страх, Твоя, як вірна матір.

Правдива, як божа заповідь у страсі,
єдина, як латинська ода Міцкевича,
чиста, як горілка навіть з недомитої склянки.

Нага, як Венера, материнська, як вовчиця,
страшна, як Бог, коли Тобі його не вистачає,
Твоя, неначе шаленство, що мешкає на дні Одри.

Вавилон

Хто ж це топчеться черевиками по голому жіночому тілу?

Відповідаю: поет.

Гівнюк,

альфонс своєї смерті, що римує повсякчас її зі сміхом.

Хіба вона так добре продається, що він із неї може жити?

Відповідаю: досить виставити у вікні

святий зад, і люди

збіжаться обцілювати, якщо він дозволить, прищі.

Та все одно не розумію, що Ти робиш біля мене.

Відповідаю: чи я Тобі

не подобаюся, чи не досить жіночна для Тебе?

Ах, начепи ще остроги і бий, аж поки забракне мені повітря.

Будь для мене

Будь для мене з ніг до голови, від п'ятки до вуха,
від колін до пахвини, від ліктя до нігтя,
під пахвою, під язиком, від клітора до вії.

Будь полюсом мого божевільного серця,
пухлиною, що, пожираючи мозок, дозволяє відчувати мозок.
Будь водою кисню для спалених легень.

Будь для мене ліфчиком, трусиками, підв'язкою,
будь коліскою для тіла, нянькою, що колише.
Їж мій бруд з-під нігтів, пий менструальну кров.

Будь жагою й оргазмом, задоволенням і новою хіттю,
минулим і майбутнім, миттю і вічністю.
Будь хлопцем, будь дівчиною, будь ніччю і днем.

Будь для мене життям, радістю, будь смертю, заздрістю.
Будь гнівом і зневагою, нещастям і нудьгою.
Будь Богом, будь негром, батьком, матір'ю, сином.

Будь — і не питай, як розплачуватимуся з Тобою.
А тоді задарма візьмеш найпрекраснішу зі зрад:
любов, що розбудить сплячу в Тобі смерть.

Чи могла я у кволому роті втримати таку любов

Безкінечно погідна,
десь на кордонах
доби
я заснула — нарешті
не у Твоєму сні, а
у своєму!

— Раптом прокинулася,
гола,
з сонних обіймів
кошмарних рук — белькочучи
сон зі сну, ту
думку: батько

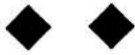
і Бог уже сидів у ногах
ліжка — у руках тримав
нічну сорочку — мою!
— Сама
уві сні
її зняла?

— Я скрикнула, очі
затулила бездумною долонею:
коли знову розтулила — мудрий
Бог
уже на мене
не чекав.

— Напевно, на сорочці
хмари
відлетів,
що її я вже ні в ногах
не знайшла, ні
деінде.

— Тож знай: до крові в яснах,
перо гризучи,
пишу
цього листа, щоб сумну наготу
закрити
хоча б таким листком.

28.V.1970

Навіть не мушу заплющувати очей

Бачу хлопців, жагою обрізаних,
що вийшли зі снів своїх матерів,
які, зробивши мимоволі жест
благословення, немов на смерть,
на другий бік попереверталися.

...

Тож прославляю свій сон магнетичний.

* * *

Говори — а я з Твоїх слів сережки зроблю.
Сни — із Твоїх снів сукню весільну пошию.
Думай — із Твоїх думок долю собі викрою.
Живи — смерть усвідомлю.

Бий — і в мене від ударів розум увійде.
Іди — чекатиму, поки знову захочеш вернутися.
Їж, коли даю, бо виллю на голову.
Вибачення проси.

Мій словник

Мій словник такий убогий! Слово надії: «Завтра».

Воно відмінюється тільки за Твоєю особою.

А слово кохання вже оминає язик: скластися

зі звуків голоду не хоче або складається запізно,

коли вже, розпачем горда, Твій сон я опускаю: з моїм

сном у зубах, як надія розпачлива каже.

Скажи: що ж мені залишається робити,

якщо смерть також ще не вміє висловлюватись?

Слово з Твоїх уст

Слово з Твоїх уст висовується срібною ящіркою.
Я бачу її і так боюся, що бажаю Тобі смерті,
якби виявилось, що деінде заверне.
Чекаю, поки у срібний дзвіночок обернеться моє вухо.

Моя смерть мимоволі стає іронічна
і з ласкавою насмішкою рахує Тобі інші метали.
Вибачиш цю секунду — пробачу години,
коли та ящірка під Твоїм серцем народжувалася.

Віршик Миронові Бялошевському

Вслухатися до глухоти.
Вдивитися до сліпоти.
Вдихатися до порожнечі в грудях.
Вдуматися до зникнення.

Ах, кров'ю стекти — до Сонця!

Кохати аж до огиди.

29.X.1970

* * *

Волосся сонне, сонна сукня, Лесбія сонна.
Верес сну солодко сипле миш'яком.
Слух засинає, голос стихає, Бог умирає.
Глухо шумить мушля океану.

Біла риба тіла вільно плаває.

Вулиця

Хоча його немає ні в переліках, ані на мапах,
тіло моє уночі є головною вулицею міста.

Хоча ні поліціант, ні сторож, ні бабки недремні
не скажуть Тобі, як ним пройти, завжди втрапиш.

Хоча й дивуюся весь час, як Ти завжди
уміло розпізнаєш, що це, власне, ця.

Хоча вночі моє тіло, звичайно ж,
як і кожна інша вулиця, закінчується місяцем.

Дуже жіночне питання

**Того, хто так охоче ввійшов би крізь шибу,
питаю: ким є вранішній дощ?**

Соски затверділи, сохне на них сіль
далекої музики, що враз пробудилася.
Поліфонічним духом сфери зворушений
Бог.

Смерть помпеє з білого дна
крові, що, раптом живішим підштовхнута струменем,
червоним сном мені парує з-під повік,
кат.

Але той, що десь усередині туману
сну, невидимий, весь час у вухо пошепки
промовляє до мене моє ім'я, я знаю: це
Ти.

Чи сплячу можна розбудити ввічливо

Сон загуснув, ртуть осіла на дні тіла, кров
відплила з обличчя,
і голими вже долонями я відгортала сніг,
що губи обпікав.

Страх заморозив, та не лякати взявся, а, власне,
радість собою годувати,
хоч не дуже легкоствавне було те
смакування зірки.

Кущ нутрощів догорів, аби щасливий біль
з гортані виріс криком.
Хто, як не Ти, зумів мене збудити знову
таким поцілунком.

Аксіоми

Випуклість моїх грудей лише увігнутістю
Твоїх долонь роблена.
Гладкість моїх сідниць лише шорсткістю
Твоїх пальців гладжена.

Поживність моєї слини лише Твій голод
вітамінно створює.
Тотожність мого тіла лише мій біль
— коли завдаєш — засвідчує.

Костел моєї статі лише висока молитва
Твого прагнення зводить.
Чорна смерть вуста лиш тоді відмикає,
коли Твоє життя про себе заявить.

Хіба ж ти знав...

Задиханий шепіт годинника, тріснуте дзеркало слова,
сон; ритмічне безсоння, чотирнадцятискладове,
з цезурою на удар серця: смерть, яка серцю співає.

Але не для Тебе співає. — Хіба ж ти знав, що навіть коли
ти заснеш, не зжують мені Тебе мурашки хвилин; що заляну
смерть так, що вона, загвинчена в риму, у клітці терцини сконає?

Голос жінки

Лозошукачу, сліпий уже до всього, крім
світла, що мешкає у довгому волоссі вен,
того особливого світла моєї крові:
не мушу кликати Тебе, бо знаю, що прийдеш.

І знаю: знову Тобі вдасться застати мене
зненацька, ще й слух не встигне попередити,
знову мені як гостинець принесеш
сокиру своєї довго гостреної наготи.

А коли, відчуваючи в собі раптове вістря,
я скрикну в найбільшому страху: кохаю Тебе,
тоді, різнику, ти впевнишся знову —
жінки, буває, промовляють голосом людським.

* * *

Коханці мої, вмерлі поети,
гризуть землю біля моїх ніг.
Холодом пробираються під ковдру.
Кружляють роєм роздратованих мух
над відром, куди я витиснула тампон із місячними.
Вішаю труси — на мотузці висить Єсенін.
Беру фанодорм — таблетку краде Тракль.
Коли розплющую очі — спорхує птах,
янгольська душа Кітса понад водою сну.
Їхня смерть комою втискається у плин речення
і повсякчас склади мені рахує.
Засинаю з їхніми іменами на вустах і з ними
у роті, під боком, у промежині й теплій матці.
І навіть тепер якийсь із них пише мені ці слова:
«Хвала піхві Твоїй, Мадонно».

Вірші з-поза збірок

* * *

Ким є той, що явиться мені у дзеркалі
ані жінкою, ані особою
імлі, тільки так жорстоко собою,
що місце в календарі і досі порожнє?

Ким є той, що з мого келишка
п'є і не є пияком, хоча коли
поліція витягує його з болота,
його мають за товариша по цеху?

Ким є той, що моєю авторучкою
вірші мої пише
і в ліжку моєму дружину мою бере?
Ким є той, що вийшов хвилину тому?

Знаю, хто це

Знаю, хто це,
але без розчулення.
Не дивлюся на нього,
проте оглядаю його.
Уже лиш сухе знання.

Тепер,
коли висимо обидвоє
на одній балці
під зтягнутим небом,

вартовий підтвердить:
між нами немає нічого.

Вирок

Батько
не знає Фрейда.
Трагіків — побіжно.
Я теж не знаю.

Тож мотиви залишаться невідомі.
Нічого не прояснить
посилання на кровну спорідненість.

Так, кров — це точно,
надто багато її,
сліди на знаряддях,
на стіні,
калюжа на підлозі.
Але ніхто не впадає у паніку,
нічого, що з рушника
поганий тампон.

Він каже, що є інший спосіб
дати, аби присохло.

Батько говорить,
рука знову заносить вістря,
у тій двоїстості
є синхронізація.
Кров за слово.
Чи це підходить батькові,
батько не відповідає.

Помер.

Мій пес дуже приємний

мій пес дуже приємний
бридкий смердючий
але спить у ліжку

він спить з моєю матір'ю
яка його кохає дуже хворобливо
аж він скавучить і намагається втекти

але він не знає моєї матері
хоча знайомий з нею дуже давно
моя мати вже старша жінка
і знає що робить
тож мій пес дуже нещасний
і погляд в нього злий

зате моя мати почувається добре
моїй матері щораз краще

тільки мій пес дуже приємний
чимраз менше належить мені

але я люблю свою матір
і хоч пса також дуже люблю
я мусив зробити вибір

Знаєш, є маленька радість

Ганці

знаєш є маленька радість
я цю радість
я хотів би
щоб вона росла

і знаєш
ця радість вона така велика
мої жорстокі брати вмерли
а може й живуть та я не пам'ятаю

отже коли йду вулицею
я повертаю
і зриваю необережну квіточку
стокротку

підношу цю стокротку до твого обличчя
і сміюся голосно
коли віднаходжу схожість

а ще голосніше сміюся
коли бачу
відмінність

знаєш
те чим ти відрізняєшся від квітки
те і є наше кохання
взаємне

30 травня 1965 р.

У повіті

У цьому повіті, де я опинився,
вони кажуть: плід інцесту,
вони кажуть: роздягнися.
Стою голий.

Спершу мені собака
обнюхав пагони,
але його копнула пані Людка
і сама обнюхує навкарачки,
потім бере делікатно до рота.

Коли піднімається і каже:
ти переміг, галілеяніне,
я нічого не розумію.

Але вони довкола
кивають на знак згоди,
кланяються,
падають.

Тож я
такий щасливий,
що не прокинуся.

Сезон IV

(є сон
але немає снів

є сни
але тоді не спиться)

Ми разом написали їй листа

Ми разом написали їй листа,
тій, що мешкає і живе в неопалюваному приміщенні,
хоч, мабуть, важко сказати про когось, що живе,
коли лікар офіційно констатував смерть.

Але ми знаємо ці фокуси,
тим паче що лікар виявився не чоловіком,
коли ми заглянули йому під сутану.

У перших же словах нашого листа
повідомляємо їй, що ми всі здорові,
чого і їй бажаємо.

І що наша голова,
якщо на неї поглянути з певної дистанції,
виглядає імпозантно
і продовжує рости.

**Вічна актуальність —
це найвища чеснота мистецтва**

Ви спільно взяли вашу мертву сестру.
Один взяв за ноги, другий — за голову.
І понесли недалеко. Власне, ось тут,
у закамарку подвір'я ви поклали її.

І склали долоні до молитви.
Тільки слів вам забракло, вони чомусь
вилетіли вам з голови. І з тієї злості
ви накинулися на неї і знову

розбудили: встромили їй між ніг держак мітли.
А вона, пробуджена тим насильством, розплющила очі.
Промовила якесь слово. Усміхнулася.

А ви, кричачи: шльондра, ах ти шльондра,
утекли без молитви, покинувши
її у тому закамарку на чергову смерть.

1964

Дівчинка

Ящірка блискавки, тріснуте вухо грому,
шумлива мушля дощу, вістря громовідводу,
дражлива електрично чорна промежина неба,
— тільки небо є особою, коли немає людини,
що сховалася під периною і закопує
до горщика з геранню всілякі гострі предмети:
шпильки для волосся, голки і в'язальні спиці, —
про це знає дівчинка, що пильно слідкує за бурею
крізь незапнуте вікно, бо її батьки пішли в гості
чи до кінотеатру і не повернулися перед бурею, —
і вона вже передчуває — мама їй не розповідала —
що коїться з жінкою, коли та залишається сама.

Остання

Це, певно, з кишок Землі повилазили довгі глисти
шовкової лави: повзуть верхівками трав
або трохи вище, бо не чути смороду гару,
і коли вони проповзають, не лишається ні сліду.

Уві сні вона розкриває свій нещасний живіт,
де нічого не ферментує: «Сперма висухла ще до того,
як я народилася», — повторює перед сном; усміхається
стегнами і випускає на простирадло слиз.

Але: «Знову мене оминуло», — от-от заплаче.
Вже пробуджена, бачить, які меандри річок
нерухомі, повністю сизі, коли ранковий дощ —
це розпечена барва, що випарувалася.

Іще Польща

Протікає велика річка нашими володіннями,
вимиваючи смуток з нутрощів, біль з легенів, бунт з голови.

Однак серця, острови
незалежні, хоч усупереч нам, залишаються, повні

нерозкаяного кохання. І через неї найглибший
сон, як і раніш, не смертельний, бо вона пильнує:

будить нас, щоб троянда
вранішньої зорі в наших очах позбулася сукні

ранкової імли. І ми проклинаємо це невчасне кохання,
що пильніше за вартового і розпорядок.

Один сідає на унітаз.

Другий втиснувся у сінник, третій розважає себе
кпинами, а я, старанно давлячи воші

в промежині, наспівую: «Іще Польща...»

Герой

Є така річка Йордан або Одра,
над якою стоїть навколішки
голий і підмивається.

З обрізаною шкіркою, він робить собі сопілку
і випасає
свого єврея.

Є таке місто Єрихон або Бжег,
звідки стріла
летить і вдаряє у спину,

і він лежить, а створіннячко
серця боязко
просить ще.

Бо є така смерть, що протиснеться
ледве крізь нутрощі,
і знову над Польщею хмара.

13 травня 1967 р.

Три релігійні вірші

I

Ось те, чого немає. Немає в переліку вулиць.
У реєстрі громадських доріг. На військових мапах,
навіть у найдетальніших. Немає ні на сонці, ні
на підошвах місяця, хоч він пройде усюди.
На гусениці танка, у ногах в солдата немає.
Немає в лоції, у пам'яті навігатора немає.
Під милицею кульгавого. І не виміряти його
білим стукотом палички. Ритмічним подихом
марафонця. Мірою молока в його крові.
Не фігурує в земельних кадастрах.
Не є предметом суперечки двох сусідів-селян.
Не є алеєю парку. Не є тупиком.
Не провадить цвинтарем жодного з міст.
Є дорогою, якою я йду, щоб дійти до Тебе.

II

Хоч як би я йшов до Тебе, чи човном автобуса,
чи їхав водним трамваєм, чи повз
крізь полігон ночі вузькою траншеєю сну,
або сидів на лавці з видом на годинник
води, що повільно спливає, чи врешті, кусаючи губи,
з очима, кинутими на поталу ночі,
лежав, марно намагаючись на безсонну голову
натягнути покривало сну, що раптово покоротшало,
— коли пам'ять звіряє мені тіло Марини,
бачене колись на святому образку,
що пропагував побожну порнографію, —
чи ковтаючи швидкий суп у експрес-барі,
чи грубою латиною нутрощів до вічного посту
молячись навпочіпки, завжди йду прямо.

III

Йти прямо, інколи означає найдовше іти,
але що ж, коли я знаю, що добре Тобі служу,
хоч сію мимохить у пруг дороги сім'я,
і не встигну пожаліти, як вже нове підходить,
а за спиною чую шепіт розпушеної ріллі,
і хоч не обертаюсь я, та знаю: пнеться поріст,
і чую вже: вибухають квіти
з бростей, немов нові світи з космічної ночі,
і я радію, що зможу в дар Тобі офірувати
цілий їх букет замість слів,
які, попри те, що захлинаюсь ними,
все ж мушу справно безперервно класти в рими,
як тесля, котрий, якщо хоче зрячим стати,
мусить у віконні рами небо вбрати.

Я: князь Пепі

Хоч куди піду, всюди смертю лякає
даремною: є рефрен, а пісні немає.
Як довго можна таке безсмертя
носити як скіпетр?

Коли я врешті-решт почую мелодію,
яку на флейті мого скіпетра так
заграє правдива смерть, що слушно скажу:
Finis Poloniae?

Остання молитва героїв

Пані Гражині Лісовській

Хоч куди б ми пішли, хай куди б ми збиралися,
хоч у який би завернули бік, побігли чи поїхали —
ми будемо вдома.

Хоч до якої б країни світу нас закинуло,
хоч на який захід чи там схід нас кров занесла б —
ми будемо для Тебе.

Навіть якби ми мали висіти на найдурнішій шибениці,
навіть якби нас тримали в найтемнішій темниці —
ми будемо гідні Тебе.

Бо хоч би нас хотіли розстріляти під останньою стіною,
хоч би ми мусили повзати глибокими чорними канавами —
ми будемо спокійні.

І хай яке б нудне нас охопило божевілля,
хоч які б догми палицею нам вбивали у голову —
ми будемо зосереджені.

Хоч яка б церква нас мала за лютих еретиків,
хай яка б влада старанно вистежувала, бунтівників —
ми будемо ввічливі.

Хай у чий би нас провині підступно звинуватили,
хоч який би підлий холод ми терпіли в одномісних кімнатах —
ми будемо слухняні.

І хоч би врешті від нас відреклися всі жінки,
і хоч який би найгустіший страх було запущено до наших вен —
ми будемо вірні Тобі.

.....

Сьогодні ж, хоча ми також переслідувані і обмовлені,
бо милість ту, що Ти з нами, відчуваємо,
ми щасливі.

Жовтень 1969 р.

Пісня героїв VII

Не маючи жодних сподівань на розплату,
меланхолійне щастя знайшовши
у запльованому барі, де заглядає нам до кухля
смерть, відбуваючи біля нас недремну варту,

якій ми з нашого кухля ще й
пити дозволяємо, не дбаючи про гроші,
хоча й бракує нам десяти грошів,
вже з нас сміється побожний люд,

гарно вбраний і жвавий,
що вийшов на обід з костелу,
встигаючи пивом апетит розігнати;

і хоч не вірячи, що хтось його захоче купити,
ми записуємо цього вірша на серветці
олівцем, позиченим в офіціантки.

Нарікання героїв

Отож ми проминули той нав'язливий світ
— однак він встиг пояснити черевиком крихкі промежини,
і звідти нам стікає ногами теплий намул.

І подорожні тварини, і навіть домашня
свиня втікають від нас, немовби відчуваючи,
що то не звичайне гівно, а помста світу.

Тож мусимо наші важкі штани носити
з виразом примиреної з долею меланхолії
— жінок ми бачимо лишень у снах.

І що ж — ми вільні: від поліції, навіть
від збирача пожертв на церкву; найпаршивіший пес
воліє копняка дістати, аніж дочекатися, що ми його погладимо.

Ах, якби упіймати того скурвого сина,
що вигдав для нас цей світ.

* * *

Сіль нам у рани, цілий вагон солі,
аби хтось не сказав, що йому не болить.

Пісок нам у очі, цілий Синай піску,
аби хтось не сказав, що бачить він ясно.

Голод нам у животи, сухі скибки голоду,
аби хтось не сказав, що не відає голоду.

Черевик нам у промежини, тисячу копняків,
аби хтось не сказав, що сплотив би щось.

Батоном нам по головах, сто палиць умисних,
аби хтось не сказав, що думає собі.

Страх нам в серця, густого жаху багато,
аби хтось не сказав, що не знає ляку.

І постріл в легені чи мотузку на шию,
аби хтось не сказав, що ще живий.

Певні рими

Ми будемо завжди, хоч і, дивлячись одне одному в очі,
ми їли себе навзаєм, видираючи з горла.

Головне тільки, щоб ми самі були здорові,
хоч і питимемо зі спільного горняти.

Хоч долоня піднесеному настрою ввічливо поаплодує,
ім'я миру завжди стане тілом війни.

Жінка завжди буде чимось таким, що можна продати
за обрамлене в милу слину слівце.

Дитина ніколи не буде спадкоємцем імені
доброго — завжди тільки поганої слави підкидьком.

Завжди будуть прокляття і піт, що сечею смердить,
і героїзм намарний, і наше даремне чекання.

Ніколи не буде іншого світу, крім анонсу про
чергові злидні у його внутрішній брамі.

Лемент

Коли мати плаче, чия то вина?
Проклинаючи своє ім'я звироднілого сина,
питаю, і ніхто мені не може відповісти.

А коли плаче син, чи ж винна мати?
Чи винна вона, що закохалася?
Того їй жоден суддя не доведе.

О, якби блискавка майже божественної крові,
та сліпа блискавиця праведної крові батькової
не сягнула якоїсь ночі Твого лона,

якби я не заліг у Твоїй яйцеклітині
нудним хробачком, не було б злиднів
моїх, і Твоїх, і таких безкінечних.

Пісня героїв III

Сини наших жінок ходитимуть у фіолетах
того світла, яке нам являється тільки ві сні.

Сини наших жінок не питимуть іншого молока,
крім того, яким набухають груди неба.

Сини наших жінок, якщо таки будуть сини,
ростимуть до стелі серця синіх жінок.

Сини наших жінок не носитимуть зброї
супроти розпачу днів, що протікатимуть німо.

Не будуть поетами, сини наших жінок
будуть першими поетами: їм вистачить бути.

Ходжу і питаю

Ходжу і питаю: де моя шибениця?
У чиєму саду, в якому лісі росте?
На якій межі випасає жіночу тінь?
На котрому ринку святкову ялинку?

У якій кімнаті звисає над столом
ввічливою петлею, аби я шиєю її проткнув?
На яких сходах нарешті я зустріну її?
На якому поверсі мотузку натягну собою?

На якій стороні я голову до неї схилю?
У якому підвалі, серед шуму чи тиші?
На якому горищі, темному чи освітленому?
У якому кліматі, теплому чи холодному?

Троянда

Її назвали Трояндою

— тож мала ім'я?

Норвід

Тебе ніби й зовсім не було, так недовго
мого серця ти була нелегальною ніччю;
тіло снігу на його північному полюсі,
ти гніздечко довільне плела собі із сипкого

волосся зітхання. Я не чув Твого імені
у жодній бурі, ні зі сходу, ні із заходу
— я чув лиш себе в заслиненому тривогою
кашлі мови, що хотів промовити це слово.

Та, видно, у зірці неznаній Твоє ім'я
рожеве спало; але хоч і посварений з ним,
я сліпо вірю, що зійде в мені повня крові,

така, мов блиск згаслої Землі, що через Космос
полетить. Тоді і видихну дорослу поему:
мовчання, що Трояндою назве Тебе уже насправді.

Священні корови

Колосся трав розбухає, як і наші вени.
Ростуть нам груди і коров'ячі вим'я.
Ми — священні корови на пасовищі
кохання, яке уявляємо собі лугом.
І рідка спека в особливому волоссі
судин кровоносних уже перестала бути кров'ю,
уся як насіння — приємне світло для нас.

Ми й далі старанно їмо священну траву.
Величезні зади обмацує вітер,
що також вагітний — урешті народжує птаха,
своєю раптовою з'явою здивованого.
Він мусить спочатку навчитися літати.
Трава ж і собі народила мурашку.
Ми розмовляємо — кожна зі своїм животом.

25.V.1968

У смертельній потребі

Образи і вирази, земля і небо, а ще
мозок, і кров, і насіння, хліб, вода з повітрям,

чоловіки і жінки, птахи, черв'яки, комахи,
євреї й ескімоси, негри і людожери,

гвинтівки, кулі, а також м'ясо гарматне,
нерви, судоми, рани, пухлини, анемії,

злочини й філантропія, безумство, сни, проститутки,
конституції, в'язниці, суди і камери, йорданські

сади, присадибні ділянки, квітники,
редакції і поліції, портьє, бабки і вартові,

поезії і літургії, романси й циркуляри,
крапки, коми, паузи, сльози, апострофи, дефіси,

рими й асонанси, брак рим, ритми і вірші —
усе мені відмовляло, бо ніколи я не був перший.

Тож у смертельній потребі, не знаючи вже до кого звернутись,
я вигадав Воячека — це і є, власне, мій спільник.

Моя пісня

(р. Б. 1969)

Моє слово — Твого слова відлуння,
хоч і кволе, але в товаристві
з вірною римою, ритмом підтримане,
буває інколи не тільки рекламною.

Моя нужда — Твоєї нужди сестра
молодша, ще носить сукні її,
але благає — старанно підносить —
про руку, яка б доценту стягла.

Моя вина — Твоєї вини родичка
бідна, та коли крихту розкоші
проковтне, знаходить спосіб,
сама собі навхрест складає колоди.

Моя віра — Твоєї віри дочка,
не знаю, чи мудра, чи дурна; не
відгукується на ім'я, усміхається
мовчки, ніби лиш списом лоскоче...

Міф про давнє щастя

Прийшов до нас ангел весь чорний
і сказав: «Ви, поляки, дурні!»
А виглядав так, ніби замість лица
живого мав камінь, на якому ні усміх

не проступить, ані німий вираз
огиди до наших страждань.
У руці тримав мудрий чарівний кийок,
марш Шопена вигравав на флейті,

яку поліційно тримав — так, свисток —
у мармурово стулених вустах.
— Жодному не виплеснулася скарга,

коли дивився, — наші чисті чола
відбивались у кам'яних очах.
І повернув до синіх казарм.

Vademecum

Хто хоче дати чорним білу жінку дня,
той мусить все спочатку почати, як я.

Хто марить королівством святої згоди,
той спершу мусить винайти смерть і довіритись їй.

Особливо не боятись ножа, що у ділянці
п'ятого ребра ретельно відмірює пульс.

І не боятися, ані насміхатися з тієї правди,
що він є знаряддям точним і серйозним.

І не змушувати його чекати, бо іржею заплаче,
патиною запліснявіє, покришиться з часом.

Але мусить його взяти в релігійну долоню
і з небувалою силою та радістю встромити,

бо спершу мусить із собою в бою зійтися той, хто —
вправний у писанні поразки — поразку хоче мати за ніщо.

Була потреба

Була потреба життя, була смерті потреба.
Була потреба вірша і потреба кохання.
Була потреба Тебе, і Королевою Польщі
я назвав Тебе тоді на вимогу вірша.
Була потреба горілки і потреба слини.
І пив я, і смакував так само змилками.
І коли я брехав заради потреби життя,
з брехнею ріс одразу ж і рахунок смерті.

1969

* * *

Ким є той, що прибуває, і з яких просторів?
Чи відміряних чиєюсь вже стопою?

Ким є той, кого я знову починаю бачити в тумані
крові, яка парує з нього і днем стається явно?

Ким є той, що лопоче голосом першого птаха?
Ким є той, що прилаштовує тонку гілочку під ним?

Ким є той, що садить мені в очах таке дерево,
яке ні сокирою, ні повікою не зрубаю?

Ким є той, що, пасучись на жирному лузі моєї шкіри,
у кожну з пор жадібно втискує ненажерливий хоботок?

Ким є той, що вміє, тоді як ніхто інший не міг,
вирізати мені сонце з палаючого кровообігу?

By the way, I'm not sure if you
can see the picture of the
house I'm talking about.

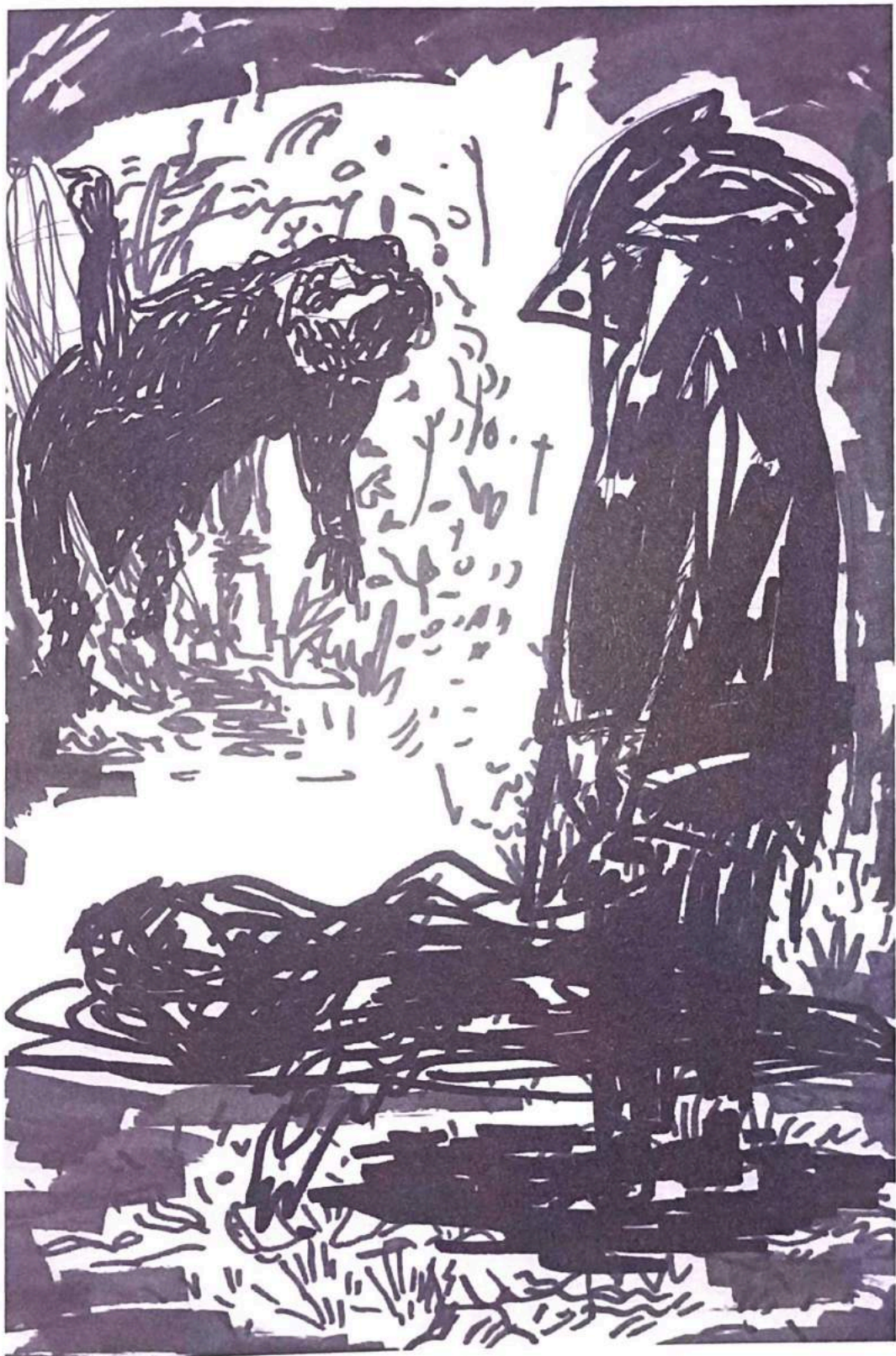
I'm not sure if you
can see the picture of the
house I'm talking about.

I'm not sure if you
can see the picture of the
house I'm talking about.

I'm not sure if you
can see the picture of the
house I'm talking about.

I'm not sure if you
can see the picture of the
house I'm talking about.

Решта крові

Після сезону

Коли випав перший сніг,
знайшли нас у комірці,
замкнених із сестрою Терезою.

Сніг означає кінець сезону,
тож із прапором про нас забули,
і присипало нас повністю.

Нічого дивного, що за якийсь час
ми почали розкладатися,
першою розклалася сестра Тереза
навznak.

Ми ще зберігали видимість,
потім віддавались ілюзіям,
врешті і нас розібрало.

М'ясо від кістки
відійшло безболісно.

Листопад 1965 р.

Вільний вірш

Наприклад,
онанізм.

У кухні, при раковині,
щоб потім легко сполоснути сперму,
витертися ганчіркою,
застібнути штани.

Як
гадаєте —
чи це відповідна тема
навіть для найвільнішого вірша?
Кажете, що не розумієтеся на тому.
Не займаєтеся таким.

А чи маєте бородавку,
таку смішну,
біля тієї справжньої,
два сантиметри ліворуч і трохи нижче,
що є тільки підшкірною грудочкою жиру
і не надається до видалення в домашніх умовах?

Крапля

Крапля
Її голови.

Витравлене
моє відсутнє життя
вміщене
у краплю Її тіла.

Крапля, нарешті
добра сльоза.

25-30.IV.66

Я був, я є

Терезі

I

Я був Ісусом, я є Твоїм братом
— знову євреєм.
Ти купила моє тіло, і смерть
у ньому піднялася — ти вижила.

II

Я є. Я вмію свої очі.
Я відміряю слух. Я прислухаюсь до нутрощів.
Мій вірш кружляє і закінчується птахом.
Моє безсмертя коротке, але певне.

Останній Христос є решкою мого серця.
Моїм місяцем — зіркою.
Спотворений відстанню.
Уже він є лиш нікчемним почуттям,
на яке орієнтуються полюси.

III

Я є. Кохання
злизую з Твоїх губ.

Вересень 1966 р.

66

Не бійся комедіантів.
Добрий актор завжди є жінкою,
а ти ж не є тим єврейчиком.

Єврейчик мав тринадцять років.
Народжений у чужій провінції,
він ніколи не бачив голого принца,
тож утік.
Тепер пише вірші,
хоч і не має власного лиця.

Але ти не боїшся.
Поглянь на зорі, якої вони статі?
Не мусиш розгадувати сам.

Довірся їм:
стоять навколо тебе, лиш не проси
про жалість, бо тебе висміють.
Не торгуйся за поцілунок.
Не торгуйся за життя.

27/28.III.66

Рембо

Снився мені Рембо. Сидів
у кріслі з бильцями, спиною до каміна.
І навіть якби я не знав, що це Рембо,
то над каміном на кам'яній стрічці
було висічено: РЕМБО.

Сидів вільно,
руки на бильцях,
ноги розкинув широко.
Масне волосся
зачесане мав на чоло.
Чоло зашироке,
стовбур, з якого здерли кору.
І так, ніби лисів; сором'язливі ніздрі.
Товсті губи, усмішка.
Дивився прямо в об'єктив
і далі.

А потім
сон
почав віддалятися від мене,
як Земля.
Я чимраз глибше падав.
І той голос крізь мегафон, чи то, може, я говорив...
Шарлевіль — це змова картографів.
Шарлевіль — це змова картографів.

* * *

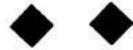
Терезі

Її тіло
впаде, як зірка. У ньому
дозріла моя смерть,
звичайна, як дихання,
моя пам'ять,
до кінця
висвітлена ві сні.

Її тіло
згасне, як зірка. В урочистому
порядку згасання,
моя чула упертість
ще
спричиняє світло.

Але тіло мине, як зірка.
І я закриваю обличчя,
визнаючи власну смерть.

15.V.66

Пісня

Коли я приходжу до Тебе,
ще з порога для Тебе співаю
улюблену прелюдію
сукні, яку знімаю.

Стакато швидких жестів,
відмінювання застібок,
щоб урешті на повен голос
заспівав голий живіт.

Співаю для Тебе дуєтом
грудей, що набухають,
співаю довгою секвенцією
оголених стегон.

Тілом співаю побудку
Твоєму спинному мозкові,
а Твою кров запрошую,
щоб вторила.

Моїм щастям є оголеність,
співаю для Тебе щастя своє.
Спазм — це найвища нота.
Слухання — Твоя смерть.

Імператив кохання

Коли я приходжу, міняєш простираadlo.
Коли йду геть, міняєш простираadlo.
Потім з кохання нашого звіт
читає скрупульозна патронеса — прачка.

Вона над нами завжди щиро плаче:
з болю і злості, коли ломить її поперек,
зігнута над балією, коли тому писанню
не видно кінця. Та все одно їй те цікаво.

Бо вона є тією, хто про наше кохання
складає усний роман — у своїй конторі
розказує його своїм уважним слухачам:
постійній клієнтурі, гостям і сусідкам.

Тож вірю я: це, власне, імператив.
Оскільки тепер ми служимо вже СПРАВИ —
бо ж наше кохання існує для публічного
вжитку — воно не може закінчитися.

Та, що миється

Вона миється. Кажє: не дивися. Не знає, що вода
ефективніше підглядає за нею,
ніж я би міг, глибше
калічить, коли над мискою розчепірена — беззахисна.

Від мене готова втекти до мене: врешті
викрадає рушника, смішна —
тонкий епідерміс тепла
її наготу тепер краще затуляє, аніж дошка

труни, звідки її вилущує добра пам'ять. Але
вона про це, здається,
уже знає, бо миє
зад, про мене притому не дбаючи зовсім. У шпарину

між сідницями запихає палець,
задоволена, і мацає — чистий
чи гемороїдальний —
анус. Вода з неї швидко вимиває життя.

Мить перед від'їздом

З палуби свого тіла махає хустинкою
останнього погляду, від'їжджаючи до іншого
життя, до смерті іншої, смерті до іншого
неба, яке просить іншої молитви.

Її волосся вже мешкає за кордоном моїх
відчуттів, худих перекупок, що у лотку тіла
навіть прибуток мені порахувала за збиток: та ноги
ще відкриті для мене, тож вростає між них

моя хтива хіть, щоб умерти з користю.
Вона ще колише віями повітря,
аж треться об мене улесливо наелектризованою спиною.

І безплідне сім'я, з якого не могло
виникнути нічого, крім племені невидимих
істот, знову набирається щасливої сили.

Третє око

У цій кімнаті, де ніч зафарбувала вікно
так, що немає ні найменшої шпари для зірки,

маєш три ока, але тільки одне з них бачить
голу мене — почервоніле око Твоєї статі.

Грудневі запитання

Чи те, що я бачу, є тим, що я бачу?
Чи те, що я чую, є тим, що я чую?
Чи те, що падає, є снігом а чи кров'ю,
що випарувалася мені колись аж по кістку?

І чи моє невігластво є глупством?
І чи не мусив я більш ніж натякнути
у першій строфі про липень — нині, коли мороз гризе кістку?
Але чи мороз є морозом? Кістка кісткою?

Поки грудень тіло розтрачує — я ще відчуваю.
Але чи тіло ще є тілом — чи ні?
Чи хліб є хлібом чи, може, уже Богом?
(Стільки щодо голоду). І врешті закінчую:

Чи рима є римою, хоч кланяється мені?
Чи вірш є віршем, хоч складається мені?

Осіння казка

Птахи, що відлітають на південь, застрягали
зненацька в розмоклому осінньому повітрі.
На зброї Стрільця відкладалася вогкість іржею,
він хапав їх довгою рукою і вкладав до сумки.

Відходив. Це пролог до казки. У розвитку
він повертався до своєї садиби, і наступав вечір.
А потім ніч, північна, а отже, довга, як список
образ на режим. (Стрілець — це ревізіоніст).

Діставав птахів із сумки, ще живих, але
вже смерть дивилась їм з очей, як у мертвих риб.
Під час того наркозу він лагідно обдирав з них пір'я.

Уже час кульмінації. Коли наставав світанок,
голі, мов пташенята, птахи ішли до дверей
і через двір, пішки уже, далі на південь.

Решта крові

Бачиш —
це Земля.
Вона схожа на зірку
на дні
сльози.

Моя кохана, я не знаю,
що там світиться, то, напевно,
божа корівка.

Мій коханий, я скажу:
то решта нашої крові
планету

просвічує.

17 лютого 1967 р.

Двоголосся

Жіночий голос:

Мое тіло небувале — це розлоге небо,
хто не боїться долати його, мусить бути поетом.

Чоловічий голос:

Так, бо могли сказати «ні» власній огиді
може тільки той, хто добре жив на Землі.

1969

Фінальна пісня

Нічого вже не просячи, ні на що не сподіваючись,
я розпочинаю цю фінальну пісню.

І проти себе я вже не в союзі
із судом чи там поліцією, але примирений.

Відлучений від грудей матері, грудей Анни,
усунений від стола і від пляшки.

Виписаний з Європи, але не записаний
ні до Антарктиди, ні до Африки чи Азії.

І знаючи, що брак вини — це ніяка не заслуга,
маю собі за заслугу те, що винний.

Не боюся нічого, бо чого може боятися
той, котрий зазнав усього, що тільки можна зазнати.

Такий собі поляк під плотом, що лежить на дні
крові, яка повільно гусне, і вмирає намарно.

1969

Зміст

Сезон

Мертвий сезон		Зіниця	29
Сезон	5	Я вмію бути тишею	30
Мертвий сезон	6	Зоря	
Пишу вірш	7	Прощання	31
Певна ситуація	9	Еклога	32
<i>Люди вкладаються спати</i>	10	Зоря	33
Перша вчителька	11	Пролог до іншої казки	34
Він	12	Лист до Королеви Польщі	
Родинний міф	13	Лист до Королеви Польщі	35
Любовний вірш	14	Лист із в'язничної камери	36
Мертва мова	15	Лист із в'язничної камери II	37
Ніколи не відчиняти вікна	16	Під стіною	
Пишу кохання		Античне	38
<i>для Тебе пишу кохання</i>	17	Під стіною	39
<i>знову бачу Тебе живою</i>	18	Пісня героїв	40
Я; Кафка	19	Птах, про якого я трохи знаю	
Єврейка	20	Спогад	41
Та, що стомлена, спить	21	Дамський клуб	42
Ім'я і тіло	22	Птах, про якого я трохи знаю.	43
Говорю до тебе тихо	23	Коханка повішеника	44
Вона каже, що її кохання болить	24	Перша зоря	45
Моїй болісній	25	Добраніч	46
Смертельний вірш		Треба було розстріляти поета	
<i>Заспокойся, мій сніг, її нема</i>	26	Каталог.	47
<i>Я боюся тебе, вірше сліпий</i>	27	Треба було розстріляти поета	48
Вікно.	28		

Інша казка

Генетичне		Поет	62
Генезис.	51	Наш Сибір	63
Ініціація	52	Новий світ	64
Чи може вірш не бути жінкою	53	Дидактичне	
Музичне	54	Квітку зриваючи, Тебе беручи	65
Говорю, дивуюся	55	Генеалогія героїв	66
Інша казка	56	Finis Poloniae	67
Polonia restituta	57	Пісня героїв II	68
Це не фразка	58	Невідоме плем'я	69
Безбожна балада	59	Дидактичне	70
Балада про правдиву кров	60	Однією римою	71

Торкнутися...	72	Завжди дозрілі	77
На березі великої води	73	Була весна, було літо	78
Один комод, або	74	Лист невідомо кому	79
Зірка	75	Запис із підпілля	80
Вогник	76		

Незакінчений хрестовий похід

Блискавиця	85	Сторінка	113
Пісня про поета		Благовіщення	114
Братство	86	Пролог до вільного мистецтва	115
Прохання	87	Еклога	116
Пісня про поета	88	Вулична пісня	
Лист до невідомого поета	89	Лице	117
Свідчення	90	Вулична пісня	118
<i>Мій широkestопий мозок,</i>		<i>Життя роїться шибамми,</i>	
<i>що вийшов мені з голови</i>	92	<i>щоб розбити головою</i>	120
П'ять речень про волосся	93	Певне знання	121
Рукопис	94	Від'їзд	122
Слова до пісні		Гротеск від'їзду	123
на останній день року	95	Бар «Пекло»	124
Пісня про поета II	97	Голос жінки	
Щось більше за слова	98	(з невідомої поетеси)	
Пісня з найвищої вежі	99	Насильство	125
Троянди		Дослідження	126
На іменини Рафала Воячека	100	Прохання	127
Троянди	101	Джерело	128
У подвійній особі	102	Гімн	129
Вітчизна	104	Хрест	130
Вигодовую цей біль	105	Жіночність	131
Мімікрія	106	<i>А ще я жінка. Постійно</i>	
Непристойна балада		<i>змушуєш мене бути нею</i>	132
<i>тіло твоє — моя скульптура</i>		Кохаймося	133
<i>із глини голоду</i>	107	Поема моєї меланхолії	
Мусиш завжди боятись троянди	108	Жіночі рими липневої ночі	134
Двоє	109	Пісня старого місяця	135
Той третій	110	Поема моєї меланхолії	136
Непристойна балада	111	Початок вірша	140
Пролог до вільного мистецтва		Кінець поезії	141
Знову музика	112	Фуга	142

Чи то вже...	143
Незакінчений хрестовий похід	
Кінець світу	144
Балада про страх	145
Чому немає танцівниці?	146

Ті дівчатка	147
Вогонь	148
Наші жони	149
Хихикання	150
Незакінчений хрестовий похід	151

Якого не було

Молитва героїв	155
Нотатки з однієї смерті	
живу не бачачи зірок	156
Мусить бути хтось	157
Злодій надії, понурий світанок	158
Небо ставить мені на груди	
свою важку ногу	159
Смерть ще не знайшла	
належного виразу	160
◆	
Повість зимової ночі	161
Якою я б хотіла,	
що б ти мене написав	162
Вавилон	163
Будь для мене	164
Чи могла я у кволому роті	
втримати таку любов	165
◆ ◆	
Навіть не мушу	
заплющувати очей	167

Говори — а я з Твоїх слів	
сережки зроблю	168
Мій словник	169
Слово з Твоїх уст	170
Віршик	
Миронові Бялошевському	171
Волосся сонне, сонна сукня,	
Лесбія сонна	172
Вулиця	173
Дуже жіночне питання	174
◆ ◆ ◆	
Соски затверділи,	
сохне на них сіль	175
Чи сплячу можна	
розбудити ввічливо	176
Аксіоми	177
Хіба ж ти знав....	178
Голос жінки	179
Коханці мої, вмерлі поети	180

Вірші з-поза збірок

Ким є той,	
що явиться мені у дзеркалі	183
Знаю, хто це	184
Вирок	185
Мій пес дуже приємний	186
Знаєш, є маленька радість	187
У повіті	188
Сезон IV	189
Ми разом написали їй листа	190
Вічна актуальність —	
це найвища чеснота мистецтва	191
Дівчинка	192
Остання	193
Ще Польща	194

Герой	195
Три релігійні вірші	196
Я: князь Пепі	198
Остання молитва героїв	199
Пісня героїв VII	201
Нарікання героїв	202
Сіль нам у рани, цілий вагон солі	203
Певні рими	204
Лемент	205
Пісня героїв III	206
Ходжу і питаю	207
Троянда	208
Священні корови	209
У смертельній потребі	210

Моя пісня (р. Б. 1969)	211	Була потреба	214
Міф про давнє щастя	212	<i>Ким є той, що прибуває,</i>	
Vademecum	213	<i>і з яких просторів?</i>	215

Решта крові

◆		◆ ◆ ◆	
Після сезону	219	Грудневі запитання	231
Вільний вірш	220	Осіння казка	232
Крапля	221	Решта крові.	233
Я був, я є	222	Двоголосся	234
66	223	Фінальна пісня	235
Рембо	224		
<i>Її тіло</i>	225		
◆ ◆			
Пісня.	226		
Імператив кохання	227		
Та, що миється	228		
Мить перед від'їздом	229		
Третє око.	230		

Літературно-художнє видання

Рафал Воячек

Незакінчений хрестовий похід

Переклад з польської Мірека Боднара
Ілюстрації Олега Перковського

Редактор перекладу **Наталія Лобас**
Редактор **Ярослав Довган**
Коректор **Алла Журава**
Дизайн і верстка **Денис Овчар**
Дизайн обкладинки **Олег Перковський**

Підписано до друку 11.05.2016. Формат 60×90/16.
Зам. № 6-07-1203.

Видавництво «П'яний корабель»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 5028 від 21.12.2015 р.

Віддруковано ПРАТ «ХКФ «Глобус»
вул. Різдвяна, 11, м. Харків, 61052
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

Raport Woja ciele